

BOSNA I HERCEGOVINA

IZVJEŠTAJ

O STANJU U OBLASTI TRGOVINE LJUDIMA

U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2019. GODINU

Državni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima

Sarajevo, Mart/Ožujak 2020. godine

Sadržaj:

- 1) *Uvod*
- 2) *Strateški cilj A*
- 3) *Strateški cilj B*
- 4) *Strateški cilj C*
- 5) *Strateški cilj D*
- 6) *Strateški cilj E*
- 7) *ANEX 1 - Provođenje Akcionog plana suprotstavljanja trgovini ljudima u BiH 2016-2019*
- 8) *ANEX 2 - Izvještaji međunarodnih organizacija i organizacija civilnog društva*
- 9) *ANEX 3 – Podaci o istragama i krivičnom gonjenju počinalaca krivičnog djela*

UVOD

Ministarstvo sigurnosti BiH, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima je prilikom prikupljanja i evidentiranja podataka u toku 2019. godine, od strane tužilaštava, službi za sprovođenje zakona, centara za socijalni rad te nevladinih organizacija, a koji su potrebni za sačinjavanje informacije o stanju trgovine ljudima u BiH za 2019. godinu, utvrdilo da je u navedenoj godini identifikovano/ asistirano ukupno 61 potencijalna žrtva trgovine ljudima/ radne eksploatacije/ navođenja na prostituciju i/ili seksualno iskorištavanje/ trgovine ljudima u svrhu prosjačenja/ "prodaja tj u svrhu skpanja braka"/ bludne radnje/ iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije i drugo.

U izvještajnom periodu za krivična djela povezana sa trgovinom ljudima tužilaštva u Bosni i Hercegovini su donijela odluku o obustavi istrage u 7 predmeta protiv 8 lica, donijela 37 naredbi o provođenju istaga protiv 48 lica i podigla 20 optužnica protiv 31 lica.

Prema podacima Republičkog javnog tužilaštva Republike Srpske u 2019. godini je za krivična djela "Trgovine ljudima" i srodna krivična djela evidentirano: broj podignutih optužnica - 9, broj optuženih (osumnjičenih, prijavljenih lica) - 29, broj oštećenih - 38, broj presuda - 5 i to: osuđujuća presuda (zatvor 5 godina) - 1, oslobađajuća - 1, osuđujuća presuda - uslovna osuda - 2 i osuđujuća presuda - novčana osuda za jedno lice - 1.

Sudovi su u toku 2019. godine izrekli 34 osuđujuće presuda protiv 34 lica. Sudovi su donijeli 4 odluke protiv 4 lica kojima se žalba odbija kao neosnovana te potvrđuje prvostepena presuda. Donijeto je i 7 rješenja o izricanju odgojnih mjera protiv 7 maloljetnika. Kada je u pitanju vrsta kazni koje su sudovi izrekli, izrečene su: 24 zatvorske kazne protiv 24 lica i 1 uslovna kazna protiv 1 lica te 2 novčane kazne protiv 2 lica. Donešena je i 1 mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja te čuvanja u zdravstvenoj ustanovi. Takođe, su u izvještajnom period izrečene i 4 oslobađajuće presude protiv 4 lica.

Strateški cilj A

UNAPRIJEDITI SISTEM PODRŠKE ZA BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA

A.1. UNAPRIJEDITI PRAVNI I REGULATIVNI OKVIR ZA SUPROSTAVLJANJE TRGOVINI LJUDIMA

U junu 2019. godine, MFS-EMMAUS je uz podršku Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) započeo realizaciju dvogodišnjeg projekta „Pristup trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini fokusiran na žrtvu, poboljšanje identifikacije, zaštite i pristupa pravdi“ sa ciljem smanjenja trgovine ljudima u BiH i širem regionu, te doprinosa povećanju identifikacije žrtava trgovine ljudima i kvalitetne pomoći, kroz jačanje kapaciteta vlasti BiH i odgovarajućih stručnjaka, kao i organizacija civilnog društva, i povećanje njihove ekspertize u borbi protiv trgovine ljudima u BiH, koristeći pristup usmjeren na žrtve. U sklopu ovog projekta započete su aktivnosti na izradi minimalnih standarda za postupanje sa žrtvama trgovine ljudima, analize pravosudnih procesa i presuda za krivična djela trgovine ljudima, izradi baze podataka stručnjaka iz ove oblasti, te su realizirane dvije radionice na temu asistencije žrtvama i praćenja položaja žrtve u procesima u BiH kojima su prisustvovala pedeset i četiri (54) profesionalaca iz nevladinog sektora, centara za socijalni rad, dnevnih centara i drugih organizacija koje djeluju u ovoj oblasti.

A.2. OJAČATI MEHANIZME KOORDINACIJE NADLEŽNIH INSTITUCIJA I OVLAŠTENIH ORGANIZACIJA

A.2.2 Uspostaviti bolju koordinaciju između učesnika u borbi protiv trgovine ljudima, zasnovan na sveobuhvatnom pristupu fenomenu, polazeći od dubljeg poznavanja fenomena, karakteristika svih vidova eksploatacije i stalnom praćenju trendova.

(nosioci DK, UG; sarađuju sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije)

U toku 2019. godine, Državni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije u Bosni i Hercegovini održao je niz sastanaka sa predstavnicima ministarstava unutrašnjih poslova Federacije BiH, kantona, Republike Srpske, policije Brčko distrikta BiH i predstavnicima nevladinih i međunarodnih organizacija.

Ovi sastanci predstavljaju nastavak aktivnosti na reorganizaciji regionalnih monitoring timova započetih u decembru 2018. godine. Tada je dogovoreno da se na nivou Republike Srpske formira šest timova (na području svakog okružnog tužilaštva po jedan), na području Brčko distrikta BiH jedan tim, a na području Federacije Bosne i Hercegovine deset timova (za svaki kanton po jedan tim).

Na sastanku koji je održan u mjesecu aprilu 2019. godine, dogovoreno je da će rukovođenje novim timovima biti prepušteno ministarstvima unutrašnjih poslova, koji će formirati timove za područje svoje nadležnosti. Na sastanku su učesnici upoznati sa mjerama i standardima vezano za žrtve trgovine ljudima, koje je svaka država dužna preduzeti u skladu sa Konvencijom Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima. Prateći navedene mjere i standarde, bit će moguće utvrditi koje institucije i organizacije imaju ulogu u borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti žrtava i koje je nužno uključiti u nove timove.

A.3 UNAPRIJEDITI INSTITUCIONALNI OKVIR I IZGRADITI KAPACITETE NADLEŽNIH INSTITUCIJA I ORGANIZACIJA

A.3.6. Izgraditi/ojačati kapacitete nadležnih javnih službi (migraciona služba, službe rada i zapošljavanja) da mogu pružiti informacije o sigurnim i legalnim mogućnostima migriranja) (nosioci SIPA, FMUP, RMUP, PBD i KMUP)

Uz podršku njemačke organizacije GIZ tokom 2019. godini egzistirao je **Info desk za potencijalne migrante i povratnike u/iz EU**. U cilju prevencije nelegalnih migracija bosanskohercegovačkih državljana, kroz individualne i grupne sesije, potencijalni migrantima u EU, koja dolaze iz reda socijalno isključenih grupa, kao i povratnici iz trećih zemalja, informisani su o rizicima nelaegalnih migracija, sa posebnim fokusom na trgovinu ljudima, te o pravima koje mogu ostvariti nakon povratka u BiH, ukoliko prije odlaska obavijeste institucije o svom privremenom/trajnom odsustvu (Zavod za zapošljavanje, Centar za socijalni rad, nadležna školska ustanova i sl.). Poseban akcent stavljen je i na podršku djeci povratnicima iz EU u smislu povratka i nastavka obrazovnog procesa. Predstavnici službi za zapošljavanje centra za socijalni rad i škola su po potrebi bili direktno uključeni u informativne sesije organizovane u samim naseljima a njihova podrška bila je značajna i u kreiranju pisanih informativnih materijala.

Korisnici Info deska informacije su mogli dobiti neposredno, dolaskom u prostorije Dnevnog centra za djecu u riziku (Tuzla) i na dva mobilna deska postavljena u naselju Kiseljak i izbjegličkom naselju Mihatovići, kao i posredno, putem posebno kreiranog informativnog letka „**Povratna karta**“. U letku su date osnovne upute potencijalnom migrantu odnosno, povratniku, šta treba

da uradi prije odlaska iz BiH odnosno, po dolasku u BiH, kako ne bi izgubio socijalna prava po povratku u zemlju. Letak sadrži i bar cod koji se može očitati na mobilnom aparatu i koji daje jasne instrukcije korisniku o institucijama/ustanovama gdje se treba javiti prije odlaska odnosno nakon povratka, kao i razloge javljanja. Podijeljeno je preko 300 informativnog materijala. U periodu realizacije projektnih aktivnosti kroz grupne sesije, na sve tri lokacijem edukovano je ukupno **125 korisnika (44M; 81Ž)**, dok je individualno savjetodavna podrška na sve tri lokacije pružena za ukupno **85 korisnika (48Ž i 37M)**. Analiza prikupljenih podataka je pokazala da **80%** korisnika koji su učestvovali na individualnim i grupnim sesijama su jednom ili više puta podnosili zahtjev za azil u zemljama EU.

A.5. PROVODITI KONTINUIRANI PROCESA PRAĆENJA I EVALUACIJE PROVEDBE AKCIONOG PLANA I STANJA TRGOVINE LJUDIMA

Ministar sigurnosti BiH, godine 2016. donio je Odluku o formiranju Monitoring tima za praćenje implementacije Akcionog plana za borbu protiv trgovine ljudima (2016-2019). Početkom 2018. godine Monitoring tim je razmatrao nacrt Izvještaja o stanju u oblasti borbe protiv trgovine ljudima u djelu aktivnosti koja prati implementaciju akcionog plana za 2017. godinu i isti je jednogalsno prihvaćen i usvojen te upućen Savjetu ministara BiH na usvajanje. Izvještaja o stanju u oblasti borbe protiv trgovine ljudima za 2017. godinu usvojen je u mjesecu maju 2018. godine. Naime, jedan od zadataka Monitoring tima je provođenje kontinuiranog procesa praćenja i evaluacije svih aktivnosti predviđenih Akcionim planom za borbu protiv trgovine ljudima (2016-2019).

U toku 2019. godine Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine je provodilo aktivnosti na pripremi nove Strategije suprotstavljanja trgovini ljudima u BiH 2020-2023. Ministar sigurnosti donio je Odluku o formiranju radne grupe za pripremu nacrta navedenog dokumenta. Krajem 2019. godine radna grupa je završila pripremu Strategije i ista je nakon dobijenih pozitivnih mišljenja sa svih nivoa vlasti upućena Vijeću Ministara BiH na usvajanje.

A.6 UNAPRIJEDITI SISTEM ZA PRIKUPLJANJE INFORMACIJA O TRGOVINI LJUDIMA

A.6.2 Unaprijediti sistem prikupljanja statističkih podataka o trgovini, i uz preduzimanje neophodnih mjera zaštite ličnih podataka, uključujući kada nevladine organizacije, radeći sa žrtvama trgovine ljudima dostave informacije za zvanične baze podataka. Obazbijediti da svi podaci budu rodno razvrstani.

(nosioc MS; sarađuju FMUP, RMUP, PBD, KMUP, DKPT, SIPA, GP, IO, NVO)

Ministarstvo bezbjednosti BiH, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima je prilikom prikupljanja i evidentiranja podataka u izvještajnom periodu od strane tužilaštava, službi za sprovođenje zakona, centara za socijalni rad te nevladinih organizacija, a koji su potrebni za sačinjavanje informacije o stanju trgovine ljudima u BiH za 2019. godinu, utvrdilo da je u navedenoj godini identifikovano/ asistirano ukupno 61 potencijalna žrtva trgovine ljudima/radne eksploatacije/navođenja na prostituciju i/ili seksualno iskorištavanje/trgovine ljudima u svrhu prosjačenja/"prodaja tj u svrhu skpanja braka"/ bludne radnje/iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije i drugo.

Od ukupnog broja potencijalnih žrtava trgovine ljudima (61) u periodu januar - decembar 2019. godine, 49 žrtava je ženskog pola, a 12 žrtava su muškog pola. Od ukupnog broja potencijalnih žrtava trgovine ljudima (61) u periodu januar - decembar 2019. godine 25 žrtava su punoljetne (21 su ženskog pola, a 4 muškog), a 36 žrtava su maloljetne (28 su ženskog pola, a 8 muškog).

Od ukupnog broja potencijalnih žrtava trgovine ljudima (61) u periodu januar - decembar 2019. godine evidentirani su sljedeći oblici eksploatacije: 36 prosjačenja, 15 seksualno iskorištavanih, 3 prodaja radi prisilnog sklapanja braka (kombinovano sa seksualnim iskorištavanjem ili prosjačenjem), 4 iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije i 3 ostala.

Od ukupnog broja potencijalnih žrtava trgovine ljudima (61) u periodu januar - decembar 2019. godine 6 žrtava su strani državljani, a 55 žrtava su državljani Bosne i Hercegovine.

Kada su u pitanju strani državljani, od njih ukupno 6 žrtava: 2 žrtve su državljani Šri Lanke (1 maloljetna/muškog pola, 1 punoljetna/ženskog pola), 2 žrtve su državljani Afganistana (2. maloljetna/ muškog pola) i 2 žrtve su državljani Republike Srbije (1 punoljetna/ženskog pola i 1 maloljetna/ženskog pola).

Tokom navedenog vremenskog perioda u sigurnim kućama/ skloništima asistirano je 42 potencijalnih žrtava trgovine ljudima dok, 19 potencijalnih žrtava trgovine ljudima nije asistirano u sigurnim kućama/ skloništima.

U izvještajnom periodu za krivična djela povezana sa trgovinom ljudima tužilaštva u Bosni i Hercegovini su donijela odluku o obustavi istrage u 7 predmeta protiv 8 lica, donijela su 37 naredbi o provođenju istaga protiv 48 lica i podigla 20 optužnica protiv 31 lica.

Sudovi su u toku 2019. godine izrekli 34 osuđujuće presuda protiv 34 lica. Sudovi su donijeli 4 odluke protiv 4 lica kojima se žalba odbija kao neosnovana te potvrđuje prvostepena presuda. U izvještajnom periodu donijeto je i 7 rješenja o izricanju odgojnih mjera protiv 7 maloljetnika. Kada je u pitanju vrsta kazni koje su izrekli sudovi, izrečene su: 24 zatvorske kazne protiv 24 lica i 1 uslovna kazna protiv 1 lica, te 2 novčane kazne protiv 2 lica. Donešena je i 1 mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja te čuvanja u zdravstvenoj ustanovi. Takođe, su u izvještajnom periodu izrečene su i 4 oslobađajuće presude protiv 4 lica.

STRATEŠKI CILJ B. EFIKASNO KRIVIČNO GONITI TRGOVINU LJUDIMA I POVEZANE ZLOČINE

B.1. OSNAŽITI RAZUMJEVANJE TRGOVINE LJUDIMA I STANDARDE DOKAZIVANJA RADI UJEDNAČAVANJA KVALIFIKOVANJA KRIVIČNIH DJELA VEZANIH ZA TRGOVINU

U izvještajnom periodu nastavljene su i aktivnosti u sklopu regionalnog projekta „Balkans ACT (Against Crime of Trafficking) Now!“ (u daljem tekstu BAN), u kojem je MFS-EMMAUS - u saradnji sa partnerskim organizacijama civilnog društva iz pet zemalja regije: ASTRA Srbija, Centar za ženska prava Crna Gora, Centar za pravne civilne inicijative Albanija i Open Gate La Strada Makedonija intenzivirao aktivnosti na poboljšanje položaja žrtava trgovine ljudima u cijeloj regiji, kroz izradu nacionalnih monitoring mehanizama i rad na formiranju tijela nacionalnog izvjestioca u svakoj od pobrojanih država članica projekta

B.2. OSIGURATI RELEVANTNE SLUŽBE SA ODGOVARAJUĆE OBUČENIM OSOBLJEM, OBUČENIM I KVALIFIKOVANIM ZA SPRJEČAVANJE I BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA I IDENTIFIKACIJU POTENCIJALNIH ŽRTAVA

***B.2.2. Izraditi edukativne materijale i posebnih programa za edukaciju sudija i tužilaca, i uključivanje tih materijala u godišnje programe obuke
(nosioci FCEST i RCEST)***

Aktivnosti na izgradnji kapaciteta profesionalaca predstavljale su značajan dio aktivnosti Udruženja Zemlja djece u BiH. Nakon što je u 2018. godini, uz finansijsku podršku Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, izrađen Priručnik za postupanje u slučajevima rodnozasnovanog nasilja nad ženama i djecom – vodič za policiju, tužitelje i sudije, u partnerstvu sa entitetskim Centrima za edukaciju sudija i tužioca, tokom 2019. godine organizirane su dvije obuke. Više od 45 tužilaca i sudija iz cijele Bosne i Hercegovine pohađalo je ovu obuku, čiji je cilj bio unapređenje praktičnog i teorijskog znanja učesnika o elementima krivičnih djela rodnozasnovanog nasilja nad ženama i djecom uključujući i trgovinu ljudima u svrhu seksualne eksploatacije.

Kao članica Mreže NVO za prava djeteta “Snažniji glas za djecu”, Udruženje Zemlja djece u BiH je aktivno participiralo i koordiniralo procesom izrade Smjernica za procjenu i utvrđivanje najboljeg interesa djeteta. Smjernice su urađene za šest

oblasti: donošenje javnih politika, zakona i podzakonskih akata; porodične i socijalne zaštite; obrazovanja; zdravstvene zaštite; građanskih sudskih postupaka i krivičnih postupaka a namjenjene su socijalnim radnicima, nastavnom i stručnom kadru u obrazovnim ustanovama, zdravstvenim radnicima, policiji, donosiocima odluka u zakonodavnim i izvršnim vlastima, sudijama, advokatima, studentima itd. Procjena i utvrđivanja najboljeg interesa djeteta žrtve trgovine ljudima obrađena je u velikom broju tematskih jedinica unutra svih oblasti, gdje su definisani opšti i posebni elementi koje treba uzeti u obzir kako bi se vodio postupak i donijela odluka za dobrobit djeteta žrtve. Tokom 2019. godine Smjernice su promovisane u pet gradova u BiH (Tuzla, Banja Luka, Ljubuški, Bijeljina i Zenica) koja je poslužila za upoznavanje učesnika (135) sa novim Smjernicama i metodologijom procjene najboljeg interesa djeteta u svakom konkretnom slučaju, uključujući i kao žrtava trgovine ljudima. Za potrebe obuke profesionalaca urađeni su moduli za procjenu i utvrđivanje najboljeg interesa djeteta u oblasti obrazovanja, zdravstvene zaštite, porodične zaštite, u građanskim sudskim postupcima i krivičnim postupcima. U CEST-ovom programu obuke i programu stručnog usavršavanja za 2020. godinu, u oblasti porodičnog prava i krivičnog prava, integrisane su teme koje se između ostaloga odnose i komunikaciju djeteta žrtve u krivičnom postupku, te zaštite najboljeg interesa djeteta u građanskom sudskom postupku.

B.3.7. Ojačati mehanizme za ranu identifikaciju i upućivanje žrtava trgovine ljudima sa posebnim fokusom na Romkinje i interno raseljena lica

(nosioci MSBIH, SIPA i MLJPI i nadležne institucije)

U okviru projektnih aktivnosti podržanih od strane GIZ-a, Udruženje Zemlja djece u BiH je krajem 2018. godine iniciralo formiranje *Radne grupe za sigurnost i zaštitu djece grada Tuzla*, čiji rad je formaliziran potpisivanjem Sporazuma o saradnji od strane deset lokalnih struktura. Pored organizacije Zemlja djece u BiH, članovi Radne grupe su bili: predstavnici gradske uprave, Centra za socijalni rad Tuzla, Doma za djecu bez roditeljskog staranja u Tuzli u okviru kojeg djeluje i prihvatilište, Doma zdravlja Tuzla, policijske uprave Tuzla, predškolske javne ustanove i dvije nevladine organizacije: Vive Žene i Udruženje žena Romkinja “Bolja budućnost”. Cilj osnivanja ove grupe je bio da se omogući efikasna saradnja ovih struktura na veoma praktičnom nivou, posebno kada je riječ o složenim slučajevima zloupotrebe i zlostavljanja djece na teritoriji grada Tuzle, koji zahtjeva multisektorski pristup. Tokom izvještajnog perioda na grupu su delegirana tri individualna slučaja, od kojih se jedan odnosi na trgovinu djecom u svrhu prinudnog prosjačenja. Pored rada na konkretnim slučajevima, što je primarni zadatak, grupa se zalaže za stvaranje sigurnog okruženja za normalan rast i razvoj djece u Tuzli. U tom smislu, tokom 2019. godine, grupa je radila na izradi Akcionog plana za djecu grada Tuzle 2020-2022. koji je u novembru mjesecu upućen na usvajanje gradskom vijeću.

Nakon dugogodišnjeg pritiska, na inicijativu Udruženja Zemlja djece u BiH formiran je *Mobilni tim za prevenciju prosjačenja, zloupotrebe djece i drugih vidova eksploatacije za područje grada Tuzle*. Tim je sačinjen je od socijalnih radnika Udruženja “Zemlja djece u BiH”, Centra za socijalni rad Tuzla i službenika policijskih uprava (Tuzla Zapad, Istok i Centar). Tim

je radio na principu planskih akcija u cilju obilazaka lokacija prosjačenja, evidentiranja djece bez pratnje zatečene u prosjačenju te smještanje istih u Prihvatište za djecu bez adekvatnog roditeljskog staranja. Mobilni tim je nastao kao rezultat implementacije Protokola za postupanje u slučajevima prosjačenja, skitnje, radne eksploatacije i drugih vidova zloupotrebe djece u Tuzlanskom kantonu. U toku 2019. godine urađeno je 6 koordiniranih planskih akcija, kada je evidentirano ukupno **19** djece (13Ž/6M) koja prosjače sa roditeljima, ali u trenutku evidentiranja roditelji nisu bili sa djecom, već u daljem okruženju. Većinom je riječ o djeci koja dolaze sa drugih općina. Od ukupnog broja zatečene djece na ulici, 17 djece zbrinuto je u prihvatilište (13 djevojčica i 4 dječaka). Rad Mobilnog tima grada Tuzla u izvještajnoj godini rezultirao je smanjenjem broja djece u prosjačenju na području Grada Tuzla za 58% u odnosu na prethodnu godinu.

B.5. ADEKVATNO ZAŠTITI ŽRTVE TRGOVINE LJUDIMA U TOKU ISTRAGE I KRIVIČNOG GONJENJA U PREDMETIMA TRGOVINE LJUDIMA, POSEBNO DJECU ŽRTVE

Tokom 2019. godine, MFS-EMMAUS je nastavio aktivnosti na sprečavanju trgovine ljudima i asistenciji žrtvama ovog krivičnog djela. Pomoć koja se pruža žrtvama trgovine ljudima je sveobuhvatna i višestruka, a sastoji se od usluga smještaja i zbrinjavanja u skloništu, zaštite i podrške, hrane, odjeće, higijenskih potrepština, medicinske pomoći (uključujući primarnu medicinsku pomoć, hospitalizaciju i hitnu njegu), stručnog usavršavanja, obuka na poslu, podrška reintegraciji, kao i pružanje pravni savjeti u suradnji s partnerskim organizacijama. Kao jedina organizacija u BiH ovlaštena od strane nadležnih ministarstava za smještaj i asistenciju strancima i BiH državljanima žrtvama trgovine ljudima, MFS-EMMAUS je tokom 2019. godine asistirao šest potencijalnih žrtava, od čega tri maloljetne i tri punoljetne potencijalne žrtve, od kojih su pet BiH državljanke i jedna strana maloljetna potencijalna žrtva trgovine ljudima. Od pet BiH državljanke, tri su punoljetne, a dvije maloljetne potencijalne žrtve trgovine ljudima. U proteklih 20 godina angažmana u ovoj oblasti, MFS-EMMAUS je asistirao dvije stotine osamdeset i devet (289) žrtava/potencijalnih žrtava trgovine ljudima od čega 202 punoljetnih, i 87 maloljetnih, 100 državljana BiH i 189 stranaca, 254 žene i djevojčice i 24 muškarca i dječaka.

STRATEŠKI CILJ C. PREVENIRATI TRGOVINU LJUDIMA SMANJENJEM RIZIKA

C.1. OGRANIČAVANJE UZROKA TRGOVINE LJUDIMA

C.1.1 Jačati napore na tretiranju uzroka svih oblika trgovine ljudima, uključujući siromaštvo, nezaposlenost, nasilje u porodici, diskriminacija i nasilja na osnovu pola i pripasnosti etničkoj ili nacionalnoj manjini, nasilje nad djecom... (nosioc MLJPI; sarađuju sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO)

Udruženje “Zemlja djece u BiH” u partnerstvu sa Centrom za socijalni rad Tuzla i gradskom upravom, u 2019. godini mapiralo je socijalno stanje i potrebe stanovnika mjesne zajednice Kiseljak, na čijem području se nalazi romsko naselje Kiseljak, kao i izbjegličkog kolektivnog naselja Mihatovići. Ova naselja prepoznata su kao naselja u kojima je izražena eksploatacija djece a u prethodnom period zabilježeno je i nekoliko slučajeva trgovine djecom. Za potrebe anketaranja domaćinstava, angažovani su student volonteri sa Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, koji su na početku angažmana prošli posebnu obuku a tokom cijelog procesa dobijali su mentorsku podršku socijalnih radnika iz centra za socijalni rad i Udruženja. U konačnici, mapiranje je rezultiralo izradom socijalne karte ovih naselja koja pruža detaljni uvid u socio-ekonomsko stanje porodica odnosno, uzroke koji mogu dovesti do nasilja i zloupotrebe djece, uključujući i trgovinu ljudima. Tokom samog provođenja socijalnog mapiranja zabilježen je jedan slučaj osnova sumnje za trgovinu ljudima, koji je odmah referisan na postupanje prema nadležnim institucijama, a zatim i procesuiran. Identifikovan je i značajan broj djece bez zdravstvenog osiguranja, kao i djece školskog uzrasta koja ne pohađaju osnovno obrazovanja, a za koje postoji veliki rizik da budu eksploatisana. Adekvatnim intervencijama centra za socijalni rad i “Zemlja djece u BiH”, tokom 2019. godine ova djeca su uključena u sistem zdravstvene zaštite i obrazovanja. Značajno je napomenuti da su u okviru ovoga ovih projektnih aktivnosti, koje su podržane od strane njemačke organizacije GIZ, unapređeni materijalni kapaciteti Centra za socijalni rad Tuzla u smislu kreiranja posebnog softvera i digitalizacije prikupljenih podataka o socijalno-ekonomskoj situaciji stanovnika mapiranih područja, što će doprinjeti efikasnijem i efektivnijem djelovanju ove ustanove prema najugroženijim pojedincima.

Tokom terenskih posjeta u svrhu izrede procjene socijalnog stanja i potreba unutar Romskog naselja Ciljuge, opština Živinice, socijalni radnici Udruženja Zemlja djece u BiH su također identifikovali alarmantan broj djece bez matičnog broja, isključenih iz svih socijalnih i zdravstvenih prava, koja žive u ekstremno teškim materijalnim uslovima. U partnerstvu sa relevantnim službama i institucijama najveći broj slučajeva je riješen (vidi Tabelu .1).

Rb	Administrativno-pravne asistencije	Pokrenute	Završene	Postotak učinkovitosti
1	Asistencija pri upisu djece u Matičnu knjigu rođenih*	20	4	20%
2	Asistencija pri regulisanju zdravstvenog osiguranja	64	64	100%
3	Asistencija pri regulisanju dječijeg dodatka	38	37	97%
4	Asistencija pri regulisanju stalne novčane pomoći	3	2	66%
5	Asistencija pri regulisanju starateljstva/hraniteljstva	2	2	100%
6	Zanemarivanje i zapuštanje djeteta (referisanje)	12	12	100%
7	Prijava nasilja u porodici/međuvršnjačko	7	7	100%
8	Prijave djece koja su napustila školu	24	24	100%
9	Vanbračna zajednica sa maloljetnim licem	2	2	100%
10	Asistencija za Alternativni smještaj	3	3	60%
11	Maloljetnička trudnoća	1	1	100%
UKUPNO		176	158	

Nezavršeni slučajevi se odnose na prenos upisa u MKR (većinom su rođeni u Njemačkoj ili Hrvatskoj). Među ovim slučajevima je slučaj dvoje koja su referirana od strane Porodičnog suda u Berlinu. Radi se o djeci koja su kao pravno nevidljiva djeca došla u Njemačku, nemaju regulisan status u ovoj zemlji, a žrtve su porodičnog nasilja.

C.3. PREVENCIJA TRGOVINE DJECOM KOJA BORAVE I RADE NA ULICI

C.3.1 Osigurati da svoj djeci žrtvama trgovine ljudima bude osiguran pristup pravdi i pravnim sredstvima, uključujući mogućnost dobijanja odštete, osiguranja zaštite dječijih prava, promocije pristupa obrazovanju i zdravstvenoj zaštiti za ranjivu djecu, i razvijanje i implementacija odgovarajućih programa i mjera uzimajući u obzir najboji interes djeteta.

(nosioci MZSZ, MPKRS, MSKFBIH, MOFBIH, VBD; sarađuju sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO, NVO)

Međunarodna organizacija za migracije (IOM) u BiH je, u saradnji sa Ministarstvom bezbjednosti BiH, održala pet obuka za predstavnike regionalnih monitoring timova iz centara za socijalni rad iz cijele Bosne i Hercegovine. Tema treninga je bila „Zaštita žrtava trgovine ljudima iz ugla rada centra za socijalni rad sa fokusom na pravila i procedure u postupanju nadležnih institucija“. Cilj edukacije je bio podsjetiti službenike centara za socijalni rad na njihove nadležnosti i korake u postupanju na primarnoj i sekundarnoj prevenciji trgovine ljudima, s posebnim naglaskom na djecu bez pratnje i druge ranjive kategorije. Obuka je održana u periodu od 24. do 28. juna 2019. godine u okviru projekta „Kratkoročna i srednjoročna podrška jačanju napora u borbi protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini“ koji finansira Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) u Bosni i Hercegovini.

U junu 2019. godine, udruženje građana „Otaharin“ je, u saradnji sa institucijom Ombudsmena za djecu Republike Srpske, organizovalo okrugli sto na temu „Zaštita prava i najboljeg interesa djece u riziku“. Na okruglom stolu su prisustvovali predstavnici svih relevantnih institucija koje su obavezne da štite bezbjednost djece kao što su Centar za socijalni rad Bijeljina, Policijska uprava Bijeljina, Okružno javno tužilaštvo u Bijeljini, Osnovni sud u Bijeljini, Gradska uprava i predstavnici obrazovnih institucija. Okrugli sto je organizovan u okviru projekta „Društvena uključenost i integracija romske djece“ koji je podržan od strane Ambasade Kraljevine Holandije u BiH, a koji će se provoditi do 30. novembra 2020. godine. Cilj ovog projekta je da se unaprijedi društvena uključenost i kvalitet života djece Roma i druge djece u riziku na način da će im se obezbijediti puni pristup dječijim pravima i zagarantovati zaštita najboljeg interesa djeteta. Projekat je zasnovan na iskustvima Radne grupe za zaštitu bezbjednosti djeteta grada Bijeljina i namjera mu je da ovaj i druge referalne mehanizme unaprijedi i podrži kako bi postali potpuno efikasni. Tom prilikom je predstavljen nacrt izvještaja „Procjena kapaciteta za zaštitu bezbjednosti djece u Gradu Bijeljina“ koji je nastao kao rezultat istraživanja i analize provedene u periodu od januara do maja 2019. godine, a koji je uočio neke od nedostataka u postojećoj zaštiti bezbjednosti djece koja su u riziku da budu žrtve nasilja i/ili eksploatacije. Jedan od ključnih zaključaka je da u Republici Srpskoj nema dovoljno smještajnih kapaciteta koji bi zadovoljili potrebe interventne zaštite za djecu koja su u riziku od nasilja i eksploatacije. Imajući u vidu da je samo u Gradu Bijeljina identifikovano 56 djece koja su prinuđena na prosjačenje, te samim tim izložena nasilju i eksploataciji, neophodno je razmišljati o formiranju kapaciteta u Bijeljini koji bi pružili adekvatan smještaj ovoj djeci kako bi nadležne institucije imale dovoljno vremena da im obezbijede punu

zaštitu. Ovakav vid smještajnih kapaciteta bi mogao da bude i regionalna inicijativa, to jeste da uključi i druge lokalne zajednice koje gravitiraju Gradu Bijeljina kao administrativnom sjedištu bitnih pravosudnih institucija. U narednom periodu, aktivnosti projekta će se nastaviti u pravcu zagovaranja za primjenu zaključaka izvještaja „Procjena kapaciteta za zaštitu bezbjednosti djece u Gradu Bijeljina“ i aktivnom radu na unapređenju postojećih mehanizama za zaštitu bezbjednosti djece, a posebno djece iz najranjivijih grupa koja su višestruko izložena raznim oblicima nasilja i ugrožavanju bezbjednosti.

C.3.3. Uspostaviti programe za djecu koja rade na ulici i njihove porodice koji će pomoći djeci da se reintegrišu u školski sistem i pristupe socijalnoj zaštiti *(MZSZ, MSKFBIH, MOFBIH i VBD)*

Dnevni centar za djecu u riziku (Tuzla) je svoje aktivnosti realizovao u prostorijama samog centra kao i na tri lokacije na području Tuzlanskog kantona: romskom naselju Kiseljak, izbjegličkom naselju Mihatovići i romskom naselju Ciljuge (Živinice). Terenske aktivnosti su se odvijale u prostorijama Osnovne škole Podrinje (Mihatovići), Druge osnovne škole Živinice i novoizgrađenom Društvenom centru na Kiseljaku. Aktivnostima Dnevnog centra podržano je ukupno **134 djece (66M; 68Ž)**. Podrška u savladavanju nastavnog gradiva za djecu-korisnike Dnevnog centra (na svim lokacijama) organizovana je u skladu sa potrebama i mogućnostima djece, prije ili poslije školske nastave. Plan rada pružanja podrške je pratio redovni nastavni plan i program škole-razreda koje dijete pohađa. Glavni cilj aktivnosti jeste osiguranje redovnosti pohađanja nastave, te održivosti u školskom sistemu sa pozitivnim ocjenama. Za pojedine korisnike po potrebi organizovana je individualna nastava. U izvještajnom period svi korisnici dodatne podrške (134) zadržani su u obrazovnom sistemu, uspješno su završili razrede i prešli u naredni. Ocjene je popravilo 55 djece, iz dva ili više školskih predmeta. Za sve korisnike Dnevnog centra obezbjeđen je topli obrok, te usluge vešeraja.

Kroz program *“Stariji brat, starija sestra”* obezbjeđena je i mentorska podrška za 12 djece koja su u visokom riziku od prosjačenja. Dvanaest volontera, studenata humanističkih fakulteta, razvijajući prijateljski odnos sa djecom doprinijela su da se posljedice negativnih faktora razvoja ublaže, te spriječi socijalna izolacija kao i njome često uvjetovane poteškoće u školi. Osim podrške u savladavanju školskog gradiva, mentorska podrška je uključivala i organizaciju slobodnog vremena djeteta, posjetama pozorštu, zabavnom parku, kinu, biblioteci, pojedinačnim i grupnim izletima i sl.

Zahvaljujući podršci Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke u okviru programa ostvarenih prometom Lutrije BiH u 2019. godini, Udruženje Zemlja djece u BiH je implementiralo projekt pod nazivom *„Zajedno do dostupnog i održivog predškolskog i osnovnog obrazovanje za romsku i drugu ranjivu grupu djece“*. Opšti cilj projekta je zaštita i unapređenje prava na bezuslovno i kvalitativno obrazovanje romske i druge marginalizirane skupine djece od njihove najranije dobi. Prvi segment projekta odnosio se na aktivnosti podrške za romsku djecu predškolskog uzrasta od 3-5,5 godina, iz romskog naselja Kiseljak,

kroz alternativni program predškolskog obrazovanja djece. Obuhvatio je 12 djece predškolskog uzrasta. Drugi segment projektnih aktivnosti sastojao se od edukativne podrške za ukupno 50 učenika u Osnovne škole „Podrinje“ Mihatovići, prvenstveno romskoj djeci, u cilju poboljšanja obrazovnih rezultata i održivosti u osnovnom obrazovnom sistemu. Za korisnike ove podrške na početku školske godine obezbjeđen je paket školskog materijala (bilježnice, olovke, slikarski materijal, geometrijski set, itd.) a po potrebi i školska torba. S obzirom na činjenicu da većina korisnika živi u situaciji krajnje socijalne ugroženosti osigurani su i besplatni suhi obroci za djecu tokom radionica.

C.4. PODIZANJE NIVOA SVJESTI OPŠTE JAVNOSTI I JAVNO OBRAZOVANJE

Mreža RING je i u 2019. godini uspostavljala nove saradnje i partnerstva i/ili jačala postojeće u cilju pružanja efikasnijeg odgovora na nove trendove u oblasti trgovine ljudima, pružanja pomoći žrtvama i potencijalnim žrtvama trgovine ljudima i unapređenja ukupne antitrafiking akcije. U posljednjih par godina, povećani priliv i prolazak migranata i izbjeglica kroz našu zemlju je postavio i nove izazove pred članice Mreže RING, potrebu dodatnog jačanja kapaciteta i uspostavljanja saradnje sa novim relevantnim institucionalnim i vaninstitucionalnim akterima, imajući u vidu da veliki talas migracija otvara i nove vrste rizika od povećanja trgovine najranjivijim kategorijama migranske pulacije, posebno djecom, ženama i maloljetnicima bez pratnje. U tom smislu, saradnja je u velikom broju aktivnosti pojačana sa policijskim agencijama (Granična policija BiH, SIPA), Službom za poslove sa strancima, sa domaćim nevladinim organizacijama koje su direktno uključene u zbrinjavanje izbjeglica i migranata (Udruženje “Žene sa Une“ Bihać) kao i sa međunarodnim organizacijama koje su najaktivnije u ovoj problematici (IOM, OSCE i dr.).

Šest organizacija koje su prošle osnovnu obuku na temu trgovine ljudima (UŽ “Maja” Kravica, UŽ “Jadar” Konjević Polje, “HO Horizonti” Tuzla, UŽ “Viktorija” Pale i Fondacija “Udružene žene” Banja Luka i UREM “Siguran korak” Bijeljina) su primijenile u praksi stečeno znanje kreiranjem i realizacijom lokalnih antitrafiking akcija u svojim gradovima, na osnovu poziva za dostavljanje prijedloga malih projekata. Akcije su realizovane tokom aprila i maja 2019. godine i uključivale su širok spektar aktivnosti (edukacije za učenike osnovnih i srednjih škola, kafe sesije, ulične performance, javni čas za student pravnog fakulteta, promociju filma i sl.), ciljnih grupa (djeca, mladi, muškarci, žene), saveznika (druge organizacije, centri za socijalni rad, mediji, akademska zajednica...), i ostvareni su značajni rezultati.

Međunarodni dan borbe za ukidanje ropstva je 2019. godine obilježen u 10 gradova (Derventa – Udruženje žena Derventa, Modriča – UG „Budućnost“, Bratunac – UŽ „Maja“, Višegrad – UŽ „Most“, Mostar – Udruženje „Novi put“ i „Žena BiH“, Goražde – UŽ „Goraždanke“, Bijeljina – UREM „Siguran korak“, Brčko – Udruženje aktivnih žena „Gender“, Prnjavor – Udruženje „Romska djevojka – Romani ćej“ i Tuzla – Udruženje žena Romkinja „Bolja budućnost“) u formi različitih javnih događaja u cilju podizanja svijesti građana/ki koji žive u ovim zajednicama o oblicima trgovine ljudima, te opasnostima i posljedicama ovog

ozbiljnog kršenja ljudskih prava. Za tu priliku su urađeni info leci koji su u fokus stavili osnovne elemente trgovine ljudima i važnost reagovanja u slučajevima sumnje na trgovinu ljudima. Letak sadrži i osnovne kontakt informacije relevantnih institucija vlasti i nevladinih organizacija gdje se građani mogu obratiti za pomoć i informacije.

C.4.1 Promovisati ciljne kampanje podizanja svijesti i javnog obrazovanja da bi se osiguralo poštivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba ranjivih na trgovinu ljudima, uključujući kampanje usmjerene na unapređenje ravnopravnosti polova i sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja. Posebna pažnja treba biti data djeci u dječjim ustanovama/sirotištima, djeci u režimu alternativne zaštite, djeci bez pratnje i djeci odvojenoj od porodice, djeci sa posebnim potrebama, djeci pripadnicima nacionalnih manjina, djeci bez državljanstva, djeci koja nisu upisana u matične knjige, djeci tražiocima međunarodne zaštite - tražiocima azila, izbjeglicama i interno raseljenoj djeci, i djeci koja su napuštena od roditelja koji su u procesu migracija.

(nosioci MS, SIPA, FMUP, RMUP, KAN-1, PBD; sarađuju sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO, NVO)

U svrhu podizanja javne svijesti o djeci ulice, kao i ukazivanja na postojeće mehanizme zaštite i servise podrške za djecu žrtve nasilja, prosjačenja i trgovine ljudima, Udruženje Zemlja djece u BiH je organizovalo obilježavanje *Međunarodnog dana djece ulice (12.april)*. Centralni sportsko-rekreativni događaj za djecu se desio na otvorenom stadionu "Telex", uz učešće preko 120 djece iz 5 lokalnih zajednica u kojima Udruženje Zemlja djece u BiH realizuje svoje aktivnosti. Po preporuci Konzorcijuma za djecu ulice, vodeće međunarodne mreže posvećene zagovaranju prava djece koja žive i/ili rade na ulici širom svijeta, i ovogodišnjim međunarodnim sloganom „Postizanje jednakosti“ „Mini olimpijada“ udruženja je održana pod parolom „Dijete je dijete“, koja je upućena prije svega BiH vlastima da prepoznaju da djeca ulice imaju jednaka prava kao i svako drugo dijete, što uključuje i njihovu vidljivost u zakonima i politikama kojima se definišu pojedina prava djeteta.

Dana 12. aprila 2019. godine, u Dnevnom centru za djecu koja žive i/ili rade na ulici ili su u riziku da to postanu „Otaharin“, obilježen je Međunarodni dan djece ulice. Ovaj dan je ustanovljen 2011. godine od strane Konzorcijuma za djecu ulice, vodeće međunarodne mreže posvećene ostvarivanju prava djece uključene u život i rad na ulici širom svijeta. Ovaj dan se obilježava 12. aprila s ciljem podizanja svijesti i skretanja pažnje nadležnih institucija na problem djece uključene u život i rad na ulici, koja odrastaju bez odgovarajuće pažnje, koja su uskraćena za osnovna ljudska prava i koja su često žrtve različitih oblika eksploatacije i nasilja. Sve radionice u Dnevnom centru „Otaharin“ bile su prilagođene obilježavanju ovog datuma. Na radionicama u Dnevnom centru je prisustvovalo svo stručno osoblje Udruženja građana „Otaharin“. U uvodu se razgovaralo sa djecom o samom Međunarodnom danu djece ulice i njegovom značaju. Nakon toga, djeca su imala priliku da gledaju dokumentarac na temu „Djeca ulice“ koje su pripremile učiteljice u Dnevnom centru. Djeca su nakon filma diskutovala sa stručnim osobljem i volonterima o sadržaju filma i utisku koji je ostavio na njih. Refleksije su bile različite, ali pozitivnog

karaktera i korektivno usmjeravajuće. Na prihvatljiv način su negirala dobrobit djeteta koje prosi, a dječaka koji je u obrazovnim sistemu su tretirali kao borbenog i potencijalno uspješnog. Na taj način je otvorena priča o ličnim željama i vođen je razgovor i o tome *šta želim da budem kad porastem*. Time je završen edukativni dio radionice, nakon čega su djeca uživala u društvenim igrama.

RING mreža je 2019. godine, Evropski dan borbe protiv trgovine ljudima obilježila u četiri grada Bosne i Hercegovine: Banja Luka, Sarajevo, Bijeljina i Tuzla kada su članice mreže RING (Fondacija "Udružene žene" iz Banjaluke, Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost" Tuzla, Centar ženskih prava Zenica) organizovale javne događaje (okrugli sto, javna rasprava...) na temu „Podizanje svijesti javnosti o trgovini ljudima u migracionim tokovima“ koji su okupili najvažnije aktere u prevenciji i suzbijanju trgovine ljudima na lokalnom nivou. Tema je izabrana u skladu sa javnim pozivom Ministarstva bezbjednosti BiH i prioritetima koji su oni prepoznali kao najbitnije za aktuelni kontekst BiH u oblasti trgovine ljudima po pitanju teme i ciljanih lokacija. Neki od zaključaka sa javnih skupova održanih povodom obilježavanja 18. oktobra su: Sve službe koje se bave ovim problemom dobro su organizovane i međusobno sarađuju kako bi pomogli migrantima na najbolji način. Što se tiče samih migranata i izbjeglica oni ne žele da ostanu na našem području, odlaze što bliže granici prema Hrvatskoj, a odatle čim im se ukaže prilika odlaze u zemlje zapadne Evrope. Istaknuto je takođe da na području Bijeljine nije bilo nekih većih problema sa njima niti su zabilježeni neki prekršaji. (Okrugli sto „Tokovi i stanje migracija na lokalnom nivou“, 18.10.2019., Bijeljina, Fondacija „Lara“) Potrebno je aktivirati sve mjere predviđene Strategijom u oblasti migracija i Akcionim planom za period 2016-2020. godina. Dati akcenat na povećanje efikasnosti nadzora i kontrole državne granice BiH; Unaprijediti sistem kontrole ulaska i boravka stranaca u Bosni i Hercegovini; Podići na viši nivo zaštitu i bezbjednost građana Bosne i Hercegovine; Obezbjediti dodatne smještajne kapacitete za migrante i pri tom voditi računa da ti kapaciteti budu prilagođeni boravku migranata, posebno vodeći računa i dostupnosti higijenskih čvorova prema broju migranata smještenih u jednoj smještajnoj jedinici; Uspostaviti jasne operativne procedure za postupanje svih nadležnih organa sa jasnim definisanjem nadležnosti pojedinih organa i institucija; Jačati kapacitete institucionalnih mehanizama nadležnih za postupanje po pitanju migracija uključujući graničnu policiju, službe za davanje azila i službu za polsove sa stranciima; Obezbjediti finansijsku podršku međunarodne zajednice (Evropska unija, IOM, UNHCR, Međunarodni crveni krst, UNICEF i Save The Children) a i drugih organizacija koji imaju mandat za djelovanje u ovoj oblasti i imaju finansijska sredstva za ove namjene; Uputiti pisma Predsjedništvu BiH, Ministarstvu bezbjednosti BiH i VTSV sa zaključcima i preporukama sa ovog okruglog stola. (Okrugli sto „Migracije su ljudsko pravo – Pokažimo humanost i spriječimo trgovinu ljudima“, 21.10.2019. godine, Banja Luka, Fondacija „Udružene žene“. Raditi na podizanju svijesti društvene zajednice; Organizovati sastanak sa premijerom TK, Ministarstvom za rad i socijalnu politiku, Zavodom za javno zdravstvo TK i Ministarstvom zdravstva kako bi se u postojećim objektima angažovao jedan doktor i dva medicinska tehničara koja bi radila samo sa migrantima; Formiranje medicinskog tima. (Okrugli sto „Migracije su ljudsko pravo – pokažimo humanost i spriječimo trgovinu ljudima“, 18.10.2019., Tuzla, Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost") - Trenutno u Bosni i Hercegovini niko ne razumije i ne vidi ljude u pokretu kao ljude koji su u riziku da postanu ili su već postali žrtve trgovine ljudima. Dok god se ljudi dehumaniziraju, što je trenutno slučaj u Bosni i Hercegovini, teško nam je prepoznati i

raditi na prevenciji rizika trgovine ljudima; Kao građani i građanke društva kroz koje prolaze ljudi u pokretu trebalo bi da se više i aktivnije uključimo u prevenciji rizika trgovine ljudima, kako kroz informiranje šire javnosti o ovom problemu tako i kroz formiranje mreže podrške žrtvama trgovine ljudima. (Konsultacijska sesija „Podizanje svijesti javnosti o trgovini ljudima u migracionim tokovima“, 18.10.2019., Sarajevo, Centar ženskih prava).

C.5. IZGRADNJA KAPACITETA INSTITUCIJA I ORGANIZACIJA UKLJUČENIH U PREVENCIJU

U Bijeljini je 18. i 19. marta 2019. godine održana radionica **„TRGOVINA LJUDIMA – ROPSTVO MODERNOG DOBA**. Ovaj bazični edukativni seminar je organizovan u cilju osnaživanja kapaciteta članica i podržavateljica RING mreže za rad na sprečavanju trgovine ljudima i pružanju podrške žrtvama, 24 mlade aktivistkinje iz sedam aktuelnih članica RING-a i tri druge organizacije koje su pokazale interes za temu trgovine ljudima su stekle osnovna znanja iz ove oblasti. Teme seminara: (1) Osnove trgovine ljudima - Definicija, pojavi oblici i elementi trgovine ljudima, predavačica: Dragana Petrić, „Lara“; (2) Domaći pravni i politički okvir o trgovini ljudima, predavač: Hazim Habibović, SIPA; (3) Uloga NVO u prevenciji i proaktivnoj zaštiti djece (potencijalnih) žrtava trgovine ljudima.

Mreža RING je i u 2019. godini uspostavljala nove saradnje i partnerstva i/ili jačala postojeće u cilju pružanja efikasnijeg odgovora na nove trendove u oblasti trgovine ljudima, pružanja pomoći žrtvama i potencijalnim žrtvama trgovine ljudima i unapređenja ukupne antitrafiking akcije. U posljednjih par godina, povećani priliv i prolazak migranata i izbjeglica kroz našu zemlju je postavio i nove izazove pred članice Mreže RING, potrebu dodatnog jačanja kapaciteta i uspostavljanja saradnje sa novim relevantnim institucionalnim i vaninstitucionalnim akterima, imajući u vidu da veliki talas migracija otvara i nove vrste rizika od povećanja trgovine najranjivijim kategorijama migranske pulacije, posebno djecom, ženama i maloljetnicima bez pratnje. U tom smislu, saradnja je u velikom broju aktivnosti pojačana sa policijskim agencijama (Granična policija BiH, SIPA), Službom za poslove sa strancima, sa domaćim nevladinim organizacijama koje su direktno uključene u zbrinjavanje izbjeglica i migranata (Udruženje Žene sa Une“ Bihać) kao i sa međunarodnim organizacijama koje su najaktivnije u ovoj problematici (IOM, OSCE i dr.).

STRATEŠKI CILJ D.
EFIKASNO ZAŠTITI I POMOĆI ŽRTVE TRGOVINE LJUDIMA

D.1. UNAPRIJEDITI MEHANIZME ZA IDENTIFIKACIJU ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA I OSOBA POD RIZIKOM DA POSTANU ŽRTVE TRGOVINE LJUDIMA I NJIHOVOG UPUĆIVANJA NA MEHANIZME ZA POMOĆ I PODRŠKU.

D.1.1. Razvijati mehanizme i praksu u kojima će nadležne institucije identifikovati pojedince kao žrtve trgovine ljudima, kada su pretrpjeli povrede ljudskih prava, odmah nakon što postoje razumne sumnje da se vjeruje da su bile trgovane, i u kojima će se osigurati da je žrtvama pružena pomoć čak i prije iniciranja istrage
(nosioc MS)

Konferencija „Trgovina ljudima u uslovima migrantske krize“ je održana 20. maja 2019. godine u Sarajevu i okupila je više od 50 predstavnika relevantnih vladinih i nevladinih aktera koji u svom mandatu imaju pitanja koja se tiču prevencije i suzbijanja trgovine ljudima. Cilj Konferencije je bio da se indentifikuju potencijalni rizici od trgovine ljudima u uslovima migrantske krize i da ukažemo na problem produbljivanja predrasuda, mitova i ksenofobije prema migrantima. U okviru prvog panela bilo je govora o institucionalnom odgovoru na problem migratske krize u BiH i odnos građanstva/javnosti na migrante i izbjeglice. Drugi panel je bio usmjeren na rad međunarodnih nevladinih organizacija u situaciji migracija u BiH. Kao rezultat konferencije, izlaganja i diskusije, uslijedilo je nekoliko preporuka i zaključaka, od kojih izdvajamo sljedeće: Uvesti jasnije procedure kako bi se prepoznale žrtve trgovine ljudima; Raditi na edukaciji kako bi se smanjilo nepovjerenje prema migrantima i ksenofobija među lokalnim stanovništvom; Ujednačiti evidencije izradom baze podataka u cilju bolje informisanosti o broju migranata; Iako postoji prisutnost na terenu različitih aktera koji rade na pružanju pomoći, smještaju i različitim vrstama podrške migrantima, nesumljivo je da u BiH ne postoji jedinstven i sinhronizovan, sistemski uvezan odgovor. Dobrim dijelom je to zbog administrativnopolitičke iscjepkanosti države i različitih stavova pojedinih političkih opcija spram potrebne reakcije BiH na tzv "migrantsku krizu".

Na poziv CEST-a Federacije BiH i Francuske ambasade u BiH, predstavnik Udruženja “Zemlja djece u BiH” je u svojstvu edukatora učestvovalo u obuci sudija i tužioca na temu “Trgovine ljudima”. Obuka je održana 26.02.2019. godine u Sarajevu. Preko 20 sudija i tužilaca unaprijedilo je svoje znanje u primjeni međunarodnih i domaćih standarda trgovine ljudima te rane identifikacije i zbrinjavanja žrtava trgovine ljudima, sa posebnim fokusom na djecu. Učesnicima obuke predstavljen je i slučaj

poznat pod nazivom “Hamidović”, koji se odnosi na međunarodnu trgovinu djece i žena, državljana BiH, u Francusku i ostale zemlje zapadne Evrope.

D.1.2. Razvijati mehanizme i kapacitete u centrima za socijalni rad, policiji, tužilaštvima, sudovima, nevladinim organizacijama i drugim uključanim institucijama i organizacijama da prepoznaju nove, netradicionalne oblike trgovine ljudima, poput prisilnih brakova, radne eksploatacije, kućnog ropstva, i da identifikuje žrtve tih oblika trgovine ljudima (MS i sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije)

Ured Ujedinjenih nacija za droge i kriminal uz podršku Ureda za monitoring i borbu protiv trgovine ljudima Državnog sekretarijata Sjedinjenih Američkih Država u saradnji sa Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine u septembru i oktobru mjesecu 2019. godine organizovao je obuku za pod nazivom “Identifikacija i istraživanje slučajeva trgovine ljudima u svrhu prisilnog rada u Bosni i Hercegovini”. Svrha obuka jeste da se pod okriljem centara za obuku sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske polaznici obuke iz policijskih agencija, tužilaštava i sudova iz Bosne i Hercegovine obučavaju o temama identifikacije, istraživanja, optuživanja i presuđivanja slučajeva trgovine ljudima u svrhu prisilnog rada. Glavni ciljevi obuke su da se polaznicima pruži teoretsko poznavanje trgovine ljudima, predstavi konceptualni i pravni okvir o trgovini ljudima; promovira pristup usmjeren na žrtvu u vođenju istraga i rješavanju problematičnih situacija u praktičnom smislu; simuliraju kritično razmišljanje u istraživanju i rješavanju praktičnih situacija; poveća institucionalna saradnja između institucija uključenih u krivično procesuiranje i razmjene najbolja znanja i prakse između učesnika.

U izvještajnom periodu inteziviran je rad sa predstavnicima lokalnog referalnog mehanizma za suzbijanje prosjačenja i trgovine ljudima. Na inicijativu Udruženja Zemlja djece u BiH održano je nekoliko intersektoralnih sastanaka sa policijom i centrima za socijalni rad u cilju prepoznavanja prinudnog braka kao oblika trgovine ljudima u slučajevima za koje je postojala osnova sumnje da se radi o navedenom krivičnom djelu. Kao rezultat toga u 2019. godini udruženje je identifikovalo dva slučaja trgovine maloljetnim djevojčicama (prinudni brak), koja su dalje referisana na nadležne institucije, od kojih je jedan slučaj procesuiran. U drugom slučaju, prevenirano je činenje krivičnog djela nad djetetom uz izricanje mjere pojačanog nadzora porodice djeteta od strane mjesno nadležnog centra za socijalni rad.

Međunarodna organizacija za migracije (IOM) u BiH je, u saradnji sa Ministarstvom bezbjednosti BiH, održala pet obuka za predstavnike regionalnih monitoring timova iz centara za socijalni rad iz cijele Bosne i Hercegovine. Tema treninga je bila „Zaštita žrtava trgovine ljudima iz ugla rada centra za socijalni rad sa fokusom na pravila i procedure u postupanju nadležnih institucija“. Cilj edukacije je bio podsjetiti službenike centara za socijalni rad na njihove nadležnosti i korake u postupanju na primarnoj i sekundarnoj prevenciji trgovine ljudima, s posebnim naglaskom na djecu bez pratnje i druge ranjive kategorije.

Obuka je održana u periodu od 24. do 28. juna 2019. godine u okviru projekta „Kratkoročna i srednjoročna podrška jačanju napora u borbi protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini“ koji finansira Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) u Bosni i Hercegovini.

D.3. UNAPRIJEDITI OBIM I KVALITET POMOĆI I PODRŠKE ZA ŽRTVE TRGOVINE LJUDIMA I OSOBE POD RIZIKOM DA POSTANU ŽRTVE

MFS-EMMAUS je intezivirao djelovanje u oblasti podrške ranjivim kategorijama migranata - tražilaca azila, posebno maloljetnicima bez pratnje, u suradnji sa državnim institucijama, te domaćim i međunarodnim partnerskim organizacijama u ovoj oblasti. Do danas su u kapacitetima MFS-EMMAUS-a zbrinuta 72 tražioca azila, od kojih 44 maloljetnih lica – maloljetnika bez pratnje roditelja i 28 punoljetnih lica, 48 žena/djevojčica i 24 muškarca/dječaka.

Ilegalne migracije postaju sve veći problem koji obuhvata Bosnu i Hercegovinu. MFS-EMMAUS je prepoznao problem ilegalnih migracija još u decembra 2009. godine, kada je potpisan Ugovor o suradnji i osiguranju smještaja i zbrinjavanja ilegalnih migranata u BiH sa Službom za poslove sa strancima BiH, za zbrinjavanje i asistenciju određenih kategorija ilegalnih migranata. Podrška migrantima je pružena, kroz osiguravanje smještaja i zbrinjavanje, porodicama u ilegalnom boravku, djeci u pratnji jednog roditelja, maloljetnim osobama bez pratnje, te osobama s blažim mentalnim invaliditetom. Do danas, MFS-EMMAUS je pomenute usluge pružio za 70 ilegalnih migranata, od kojih 59 maloljetnih i 11 punoljetnih osoba.

Uz podršku Fonda otvoreno društvo BiH, MFS – Emmaus je realizirao i niz aktivnosti za pomoć migrantima zbrinutim u IPC Salakovac u saradnji sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH. Pomoć se sastoji iz usluga: sanacije hidrantske mreže, nabavke opreme za službeno vozilo za prevoz migranata te nabavke dodatnog pomoćnog kuhinjskog pribora. Uz podršku istog Fonda, MFS – Emmaus je izvršio plaćanje za pružanje sanitarnih i komunalnih usluga za migrante tokom njihovog boravka i asistencije u kampu Trnovi, Velika Kladuša u periodu od 17. maja – 07. novembra 2018. godine, a kao podršku lokalnim vlastima i institucijama u odgovoru na povećan boravak migranata u ovom području. Također, MFS – Emmaus je od oktobra 2019. godine za migrante koji borave na području Tuzlanskog kantona, tačnije na autobuskoj i željezničkoj stanici, uz podršku i u saradnji sa Federalnim Ministarstvom raseljenih osoba i izbjeglica, Vladom Tuzlanskog kantona, opštinom Čelić, Wave organizacijom, lokalnom zajednicom obezbjedio i pružio slijedeće usluge migrantima: tople obroke, prvu medicinsku pomoć, prostorije za tuširanje, higijenske potrebstine, odjeću, obuću i ostalo, te se planira nastaviti sa aktivnostima na pružanju pomoći i u 2020. godini.

D.5. OSIGURATI EFEKTIVAN PRISTUP PRAVDI I ODGOVARAJUĆIM PRAVNIM SREDSTVIMA ZA ŽRTVE TRGOVINE LJUDIMA

U okviru direktne pomoći, Fondacija "Lara" i ostale članice RING mreže su u skladu sa kapacitetima svojih organizacija pružali različite vrste pomoći i podrške za žrtve žrtvama i potencijalnim žrtvama trgovine ljudima: rehabilitacija i reintegracija kroz zbrinjavanje u sigurne kuće Fondacija "Lara", pravno savjetovanje i informisanje, ekonomsko osnaživanje, interventna finansijska podrška i druge vrste podrške u zavisnosti od trenutnih potreba na terenu. U Sigurnoj kući Fondacije "Lara", u toku 2019. godine, zbrinute su ženske maloljetne osobe sa povećanim rizikom ili elementima trgovine ljudima u svrhu seksualne i/ili radne eksploatacije i prisilnog prosjačenja. Boravak svake od njih bio je dugoročan (godinu dana i duže), produžujući se za neke od njih i u 2020. godini. Za dvije maloljetene korisnice, koje su bile smještene u Sigurnu kuću Fondacije "Lara" zbog seksualnog nasilja sa elementima trgovine ljudima, 2019. godine je uspješno, nakon više od godinu dana boravka, obezbjeđena reintegracija i povratak u porodicu i društvo. Zbrinute su i nove korisnice, takođe ženske osobe mlađe od 18 godina, kod kojih su takođe prisutni elementi krivičnog djela trgovine ljudima i osobe su sa izraženo pojačanim rizikom da budu trgovane. S.A. (15) je smještena u Sigurnu kuću u februaru 2019. godine zbog seksualnog nasilja koje je pretrpjela od više starijih muških osoba. U njenom slučaju nadležne službe nisu pravovremeno reagovalе nakon što je slučaj objelodanjen, ali je vrlo brzo, na preporuku pravnice Fondacije "Lara", ona izuzeta iz sredine u kojoj je bila i smještena u Sigurnu kuću gdje i trenutno boravi i završava deveti razred osnovne škole. Krajem 2019. godine je podignuta optužnica i određen pritvor za dvije starije muške osobe za krivično djelo obljube nad maloljetnim licem. S.M. (15) potiče iz romske porodice. Roditelji su je radi prisilnog braka prodali starijem muškarcu sa kriminalnim dosijeom u policiji (prije nekoliko godina je bio na izdržavanju zatvorske kazne zbog silovanja). Živjeli su u neuslovnoj napuštenoj kući, a u Sigurnu kuću je smještena u junu 2019. godine zbog pretrpljenog fizičkog nasilja od muža sa kojim je u tom momentu bila u drugom stanju. S.M. se u decembru 2019. godine porodila i zajedno sa bebom i dalje boravi u Sigurnoj kući.

D.6 UNAPRIJEDITI MEHANIZME ZAŠTITE DJECE I SPRJEČAVANJE NASILJA NAD DJECOM PUTEM INFORMACIONO-KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJA

Nakon uspješne uspostave prvog Centra za sigurni internet u Bosni i Hercegovini u novembru 2018. godine, u sklopu dugogodišnjih programskih aktivnosti na sprečavanju nasilja nad djecom u digitalnom okruženju, tokom 2019. godine MFS-EMMAUS je proširio aktivnosti na prevenciji i podizanju svijesti o sigurnosti u digitalnom okruženju, u konzorciju sa partnerskim organizacijama Save the Children i Unicef, a uz podršku Fonda za sprečavanje nasilja nad djecom.

MFS-EMMAUS je i 2019. godine uspješno realizovao obilježavanje Dana sigurnijeg interneta, te skrenuo pažnju djece, mladih i šire javnosti na problem zlostavljanja i zloupotrebe djece u digitalnom okruženju, a posebno na načine zaštite od istih. Povodom ovog Dana, MFS-EMMAUS je, uz podršku Ministarstva sigurnosti BiH, Komiteta za obilježavanje Dana sigurnijeg interneta u BiH i kolega iz Centra za sigurni internet iz Hrvatske, dana 5. februar/veljača organizovao online takmičenje koje se

sastojalo od edukativnog kviza i u kojem je učestvovalo više od 11 000 učenika osnovnih i srednjih škola iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine. Učenici su ostvarili odlične rezultate, jer je njih preko 70% uspješno odgovorilo na pitanja u kvizu, te su 22 učenika osvojila vrijedne nagrade. Nagrade i tehnička podrška realizaciji kviza osigurani su sredstvima dugogodišnjih partnera, agencija Microsoft BiH, M:tel i Logosoft, te kroz inicijativu koju MFS-EMMAUS realizira u okviru BiH konzorcijuma za zaštitu djece sa UNICEF-om BiH i Save the Children „Zaustaviti nasilje nad djecom: Prevencija i rad na sprečavanju seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece u digitalnom okruženju u Bosni i Hercegovini“.

U periodu 12 – 15. mart 2019. godine članovi Savjetodavnog odbora i osoblje Centra za sigurni internet (CSI) u Bosni i Hercegovini posjetili su Centar za sigurni internet u Pragu, Republika Češka u cilju sticanja novih iskustava i razmjene dobrih praksi u funkcionisanju i vođenju centra za sigurni internet.

U junu 2019. godine realizirana je promocija Centra za sigurni internet u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine u Sarajevu kojoj je prisustvovalo preko osamdeset (80) učesnika, uključujući profesionalce iz institucija, nevladinih i međunarodnih organizacija u BiH, djecu i predstavnike medija. Značajan doprinos realizaciji ovih aktivnosti dala su djeca, članovi Omladinskog panela uspostavljenog u sklopu Centra za sigurni internet, koordinatori panela – profesori srednjih škola u BiH, te djeca i nastavnici iz partnerskih škola CSI koji već dugi niz godina podržavaju aktivnosti sprečavanja nasilja nad djecom u digitalnom okruženju koje realizira MFS-EMMAUS. Tokom ceremonije su dodijeljene nagrade djeci pobjednicima online kviza „Safer Internet Day – SID2019“. Zapisi za Press Clipping uključuju četrdeset i dva (42) štampana i TV izvještaja o aktivnostima Centra za sigurni internet, kao i tri (3) medijska gostovanja u periodu april-august 2019. godine. U svrhu promocije Centra za sigurni internet u BiH, izrađen je radio jingle koji je emitovan na lokalnim radio stanicama. Nadalje, aktivnosti sa ciljem prevencije nasilja nad djecom su uključivale uspostavljanje prvog SOS telefona koji putem besplatne telefonske linije pruža informacije, profesionalne savjete i podršku psihologa djeci, omladini i roditeljima kako da postupaju sa štetnim sadržajima, kontaktima i postupcima online.

U sklopu aktivnosti prevencije i podizanja svijesti Centra za sigurni internet BiH, od početka 2019. godine, održane su četiri (4) radionice u školama za djecu uzrasta od dvanaest (12) do petnaest (15) godina u kojima je učestvovalo stotinu sedamdeset i dvoje (172) djece, od čega je 46% dječaka i 54% djevojčica. Realizirane su i dodatne aktivnosti sa školama i centrima za djecu kojima je prisustvovalo više od stotinu i pedeset (150) djece uzrasta od sedam (7) do trinaest (13) godina, tri (3) edukativne prezentacije za roditelje, predstavnike vijeća roditelja i nastavnike na temu „Prevencija zlostavljanja djece u digitalnom okruženju“, kojima je prisustvovalo četrdeset i pet (45) roditelja i nastavnika, te osam (8) dvodnevnih radionica sa preko stotinu trideset i četiri (134) profesionalca predstavnika hraniteljskih porodica, centara za socijalni rad, centara za mentalno zdravlje i drugih relevantnih stručnjaka koji rade s djecom u sistemu javne zaštite. Ove radionice su realizirane u suradnji sa partnerskom organizacijom Hope and Homes for Children (HHC), a uz podršku Ambasade Kraljevine Nizozemske.

Putem SOS linije za prijavu neprimjerenog sadržaja www.sigurnodijete.ba, MFS –EMMAUS je od 2010. godine primio 940 prijava neprimjerenog sadržaja i nasilja nad djecom u digitalnom okruženju.

Platforma Centra za sigurni internet www.sigurnodijete.ba je tokom 2019. godine privukla pažnju mnogobrojnih novih korisnika koji su imali priliku upoznati se sa sigurnim korištenjem digitalnih tehnologija i zaštitom od neprimjerenih sadržaja na internetu. Tokom 2019. godine, evidentirano je 10,859 novih korisnika, te preko 58,200 posjeta.

Tokom oktobra 2019. godine, u suradnji sa partnerskom organizacijom Udruženje nastavnika i profesora informatike KS – EduIT, MFS-EMMAUS je realizirao panel „Prevenција nasilja nad djecom na internetu: Sprečavanje i rješavanje problema seksualne eksploatacije i nasilja nad djecom u digitalnom okruženju u Bosni i Hercegovini“ na 2. Međunarodnoj konferenciji o obrazovanju i informacionim tehnologijama. Konferenciji je prisustvovalo preko 350 nastavnika i profesora, te drugih stručnjaka iz oblasti obrazovanja u BiH, a samom panelu pedeset i četiri (54) nastavnika i profesora iz osnovnih i srednjih škola. Centar za sigurni internet BiH i Udruženje nastavnika i profesora informatike KS – EduIT su imali u cilju da podignu svijest nastavnika i profesora o problemu nasilja nad djecom u digitalnom okruženju, te unaprijede njihove kapacitete za edukacije djece na temu sigurnosti na internetu.

Tokom oktobra i novembra 2019. godine ozvaničena je i dugogodišnje suradnja MFS-EMMAUS-a sa agencijama za provedbu zakona u oblasti suzbijanja nasilja nad djecom u digitalnom okruženju, potpisivanjem dva (2) Protokola o suradnji sa Federalnom upravom policije (FUP) i Policijom Brčko distrikta. Ovim protokolima se detaljnije definiraju odnosi, djelovanje i suradnja Udruženja MFS-EMMAUS/Centra za sigurni internet u BiH sa pomenutim institucijama u slučajevima nasilja nad djecom, posebno zaprimanju, analizi, trijaži i daljem postupanju sa prijavama nasilja nad djecom i neprimjerenog sadržaja. Svrha Protokola je unapređenje društvene brige za dijete i njegovu zaštitu, te regulisanje međusobnih odnosa i procedura postupanja između agencija za sprovedbu zakona i Centra za sigurni internet.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini je, 30. i 31. maja 2019. godine, u saradnji s entitetskim centrima za edukaciju sudija i tužilaca (CEST), OSCE-ovim uredom specijalnog predstavnika i koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima, Odjelom za domovinsku sigurnost Sjedinjenih Američkih Država i Međunarodnom organizacijom za migracije (IOM) organizovala obuku o najnovijim trendovima u korištenju informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) u borbi protiv trgovine ljudima. Više od 20 tužilaca i sudija iz cijele BiH sudjelovalo je na ovoj obuci. Cilj obuke je bio unaprijediti praktično i teorijsko znanje učesnika o raznovrsnosti i sofisticiranosti alata IKT-a kako bi se mogli efikasnije boriti protiv trgovine ljudima. Tužioci su razgovarali i o tome kako na bolji način koordinirati rad njihovih ureda i sudova u cilju utvrđivanja i efikasnijeg procesuiranja krivičnih djela trgovine ljudima počinjenih korištenjem IKT-a. Težište ove radionice bilo je na korištenju tehnologije radi regrutacije, kontrole i iskorištavanja žrtava trgovine ljudima, zatim specijalnih tehnika u vođenju online istraga uz korištenje dokaza pronađenih na internetu, te na korištenju digitalnih forenzičkih alata za praćenje zarade ostvarene od krivičnih djela počinjenih posredstvom interneta.

D.6.3 Podizanje svijesti javnosti o problemu nasilja nad djecom putem informaciono komunikacijskih tehnologija

(nosioci MUPFBH, MUPRS, PBD; sarađuju sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO, NVO)

U izvještajnom periodu nastavljene su i aktivnosti Resursnog centra za prevenciju trgovine ljudima i drugih oblika eksploatacije (EURC-a) kroz specijaliziranu platformu www.eurcenter.net, te ponovnu uspostavu platforme na lokalnim jezicima (bivši web portal www.bihat.ba) na novoj domeni www.eurcenter.ba na čijoj izradi se radilo u posljednjih par mjeseci 2019. godine, te se uspostava nove stranice očekuje početkom 2020. godine. U sklopu aktivnosti Resursnog centra realiziran je niz stručnih konferencija, sastanaka, seminara i drugih događaja, od kojih izdvajamo međunarodnu konferenciju Vijeća Europe na temu multisektorske saradnje za sprečavanje i borbu protiv seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece u digitalnom okruženju, održanu u Strazburu, gdje je predstavnica MFS-EMMAUS-a Amela Efendić, kao ekspert u oblasti sprečavanja nasilja nad djecom u digitalnom okruženju i trgovine ljudima, održala predavanje na temu uloge SOS linija u zaštiti djece od online nasilja.

STRATEŠKI CILJ E

OJAČATI PARTNERSTVO I SARADNJU IZMEĐU AKTERA UKLJUČENIH U SUPROSTAVLJANJE TRGOVINI LJUDIMA

E.2. INTENZIVIRATI MEĐUNARODNE KONTAKTE I SARADNJU

E.2.2 Unaprijediti učešće institucija iz Bosne i Hercegovine u međunarodnim forumima o borbi protiv trgovine.

(nosioci MS, MPRBIH; sarađuju FMUP, RMUP, PBD, KMUP, FMPR, RMPR, PKBD)

Državni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije u BiH je učestvovao na 19. konferenciji Alijanse za borbu protiv trgovine koja je održana 8. i 9. aprila 2019. godine u Beču. Konferencija, koju je organizovao Ured OSCE-ovog specijalnog predstavnika i koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima, fokusirala se na vezu između informacione i komunikacione tehnologije i trgovine ljudima. Pored navedenog, učesnici konferencije su imali priliku upoznati se i sa najnovijim publikacijama ovog Ureda. Publikacija pod nazivom [Kritična uloga civilnog društva u borbi protiv trgovine ljudima](#) razmatra načine i značaj uključivanja civilnog društva u sprovođenje strategije za borbu protiv trgovine ljudima, dok se publikacija [Trgovina djecom i zaštita djece: Osiguravanje da mehanizmi zaštite djece štite prava i udovoljavaju potrebama djece](#)

[žrtava trgovine ljudima](#) fokusira na način na koji agencije za zaštitu djece treba da donose i sprovode odluke o sveobuhvatnim, sigurnim i održivim rješenjima u najboljem interesu djece žrtava trgovine ljudima.

Državni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije BiH prisustvovao je regionalnom sastanku nacionalnih koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima u jugoistočnoj Evropi, koji je održan 29. i 30. maja 2019. godine u Crnoj Gori. Sastanak je organizovao Ured Ujedinjenih nacija za droge i kriminal (UNODC), u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Crne Gore i Međunarodnim centrom za borbu protiv trgovine ljudima. Održavanje sastanka su pomogli Međunarodni centar za razvoj migracione politike (ICMPD), u ulozi Sekretarijata mreže nacionalnih koordinatora jugoistočne Europe, Vlada Francuske te Vijeće Europe kako bi se održale rasprave o naknadi za žrtve trgovine ljudima, što je jedna od ključnih odredbi Konvencije Vijeća Europe o akciji protiv trgovine ljudima. Sastanak je okupio 27 predstavnika ureda odgovornih za suzbijanje trgovine ljudima i akademskih radnika. U fokusu sastanka je bilo unapređenje razumijevanja viktimologije trgovine ljudima, s ciljem da se predlože adekvatna rješenja za nadoknadu štete žrtvama trgovine ljudima. Učesnici su analizirali pravne okvire u zemljama jugoistočne Evrope i postojeće modalitete naknade štete. Takođe su analizirali trenutne aktivnosti u oblasti borbe protiv trgovine ljudima u regiji i razgovarali o budućim koracima.

Na sastanku su identifikovani primjeri dobre prakse i date preporuke na koji način žrtvama trgovine ljudima garantovati i olakšati pristup naknadama. Sastanak je takođe bio prilika za razmjenu informacija između nacionalnih koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima u jugoistočnoj Europi.

Predstavnik Odsjeka za borbu protiv trgovine ljudima je u oktobru mjesecu sudjelovao na međunarodnoj konferenciji „Together we can“ koja se održala u Tirani (Albanija) u organizaciji GIZ-a.

E.3. DODATNO RAZVITI PARTNERSTVO I SARADNJU NADLEŽNIH INSTITUCIJA I OVLAŠTENIH ORGANIZACIJA UNUTAR BOSNE I HERCEGOVINE

Na inicijativu Ministarstva bezbjednosti BiH, Odsjeka za borbu protiv trgovine ljudima u mjesecu aprilu 2019. godine na Jahorini održan je Referalni sastanak između Državnog kordinatora za borbu protiv trgovine ljudima i međunarodnih i nevladinih organizacija koje su nagažovane na polju borbe protiv trgovine ljudima. Na sastanku su razmjenjene informacije o projektima koji su vođeni u toku 2019. godine, te se razgovaralo o planiranim aktivnostima na polju borbe protiv trgovine ljudima u 2019. godini. Također je u godišnji plan i program rada Ministarstva sigurnosti BiH uvrštena obaveza održavanja referalnih sastanaka najmanje jednom godišnje, a po potrebi i više puta.

U Banjaluci je 30. maja 2019. godine držana stručna rasprava na temu primjene Krivičnog zakonika Republike Srpske u oblasti trgovine ljudima i u vezi sa ključnim problemima u identifikaciji žrtava trgovine ljudima (organizator Fondacija „Udružene žene“ Banja Luka). Skup je okupio veliki broj relevantnih institucionalnih i vaninstitucionalnih aktera (Pravni fakultet, SIPADržavna agencija za istrage i zaštitu, Centar za socijalni rad Banja Luka, Mreža žena MUP RS-a, MUP RS-a, „Lara“ i „Udružene

žene“, koji su identifikovali osnovne probleme u primjeni zakona i dali preporuke za unapređenje postupanja svih relevantnih subjekata.

U Sarajevu je 20.6.2019. godine održan Okrugli sto „Naknada nematerijalne štete za žrtve trgovine ljudima u okviru krivičnog postupka – iskorak ka dobrim praksama“ na temu unapređenja odgovora na problem trgovine ljudima (organizator Centar ženskih prava Zenica). I ovaj skup je okupio veliki broj predstavnika/ca ključnih institucija u sistemu zaštite žrtava trgovine ljudima: Ministarstvo sigurnosti BiH, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Državna agencija za istrage i zaštitu, Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, predstavnici/ce pravosuđa, kao i domaćih i međunarodnih organizacija koje djeluju na pitanjima sprečavanja, suzbijanja trgovine ljudima i pružanju zaštite. Svi učesnici su se složili da je potrebno proaktivno raditi na poboljšanju odgovora na problem trgovine ljudima, te su usaglašeno donijeli sljedeće preporuke i zaključke: Unapređenje sistema podrške za žrtve trgovine ljudima kroz reformu postojećeg referalnog mehanizma na način da pravnu pomoć i podršku žrtvama pružaju organizacije koje imaju uspostavljene funkcionalne servise besplatne pravne pomoći i izgrađene kapacitete na polju borbe protiv trgovine ljudima.

Polazeći od naprijed navedenog predlaže se Savjetu ministara Bosne i Hercegovine da nakon razmatranja Izvještaja o stanju u oblasti trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini za 2019. godinu donese sljedeći:

ZAKLJUČAK

Usvaja se Izvještaj o stanju u oblasti trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini za 2019. godinu.

ANEX 1

PROVOĐENJE AKCIONOG PLANA SUPROTSTAVLJANJA TRGOVINI LJUDIMA U BOSNI I HERCEGOVINI 2016-2019

U mjesecu oktobru 2016. godine Ministar bezbjednosti BiH donio je Odluku o imenovanju Monitoring tima za provođenje kontinuiranog procesa praćenja i evaluacije provedbe Akcionog plana suprotstavljanja trgovini ljudima u BiH 2016-2019. Monitoring tim čine po jedan predstavnik, i to: Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstva civilnih poslova BiH, Ministarstva pravde BiH, Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, Vlade Republike Srpske, Vlade Federacije BiH, Vlade Brčko distrikta, predstavnik organizacija civilnog društva i dva predstavnika Ministarstva bezbjednosti.

Zadatak Monitoring tima je da preduzme sve mjere i aktivnosti koje će osigurati: provođenje kontinuiranog procesa praćenja i evaluacije svih aktivnosti predviđenih Akcionim planom; po potrebi, a na osnovu relevantnih pokazatelja, predlaganje izmjena i dopuna Akcionog plana; predlaganje mjera koje će doprinjeti da se sve aktivnosti provedbe Akcionog plana odvijaju

prema prihvatljivim međunarodnim pravnim i profesionalnim standardima; organizovanje održivog sistema podrške u tretiranju problematike trgovine ljudima u BiH, osiguran kroz različite sistemski usmjerene aktivnosti od kojih su najvažnije: unapređenje institucionalnih okvira i koordinacije, izgradnja kapaciteta i osiguranje potrebnih finansijskih sredstava.

U četvrtom izvještaju Monitoring tima za praćenje i evaluaciju Akcionog plana suprotstavljanja trgovini ljudima u BiH 2016-2019, obuhvaćen je period od januara 2019. godine do decembra 2019. godine. Monitoring planom u pomenutom referentnom periodu obuhvaćeno je svih pet ciljeva i u svakom od njih bilo je planiranih mjera i pripadajući aktivnosti u manjoj ili većoj mjeri za realizaciju. U ovom referentnom intervalu na koji se odnosi i sam monitoring, planirano je bilo realizovati 77 aktivnost.

Kada je u pitanju struktura odnosa planiranog i realizovanog uzorka institucija koje su bile obuhvaćene četvrtom fazom monitoringa, može se konstatovati da se radi o veoma visokom procentu poslatih odgovora (oko 80%). Unutar planiranog uzorka u Federaciji BiH, u pravilu 80% institucija je poslalo svoje odgovore. U uzorku Republike Srpske 100% institucija je poslalo svoje odgovore, dok je u Brčko distriktu BiH odgovorilo 60% planiranog uzorka.

U samoj strukturi odgovora, može se primjetiti da je u Federaciji BiH izostao odgovor **Ministarstva zdravstva i Ministarstva obrazovanja i nauke**. S druge strane, u uzorku Republike Srpske sve su institucije dostavile svoje odgovore, a u Brčko distriktu BiH izostao je odgovor obrazovnog i zdravstvenog sektora.

Od 77 aktivnosti koliko ih je bilo planirano da se realizuju u 2019. godini, 62 aktivnosti su realizovane u potpunosti, 11 aktivnosti je realizovano djelimično i 4 aktivnosti nije realizovano u izvještajnom preiodu.

U nastavku je prikazan tabelarni pregled plana realizacije pojedinih strateških aktivnosti za pomenuti referentni period, uz korištenje matrice Akcionog plana koja se nalazi u prilogu ovog Izvještaja:

STRATEŠKI CILJ A UNAPRIJEĐENJE SISTEMA PODRŠKE ZA BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA		STEPEN IMPLEMENTACIJE AKCIONOG PLANA			
R.br	Strateška aktivnost	Nezapočeto	Nerealizovano	Djelimično realizovano	Realizovano
1.	A.2.2.				J
2.	A.2.3.				J
3.	A.3.3.				J
4.	A.3.4.				J
5.	A.3.5.				J

6.	A.3.6.				
7.	A.4.1.			Ⅰ	
8.	A.4.2.			Ⅰ	
9.	A.4.4.			Ⅰ	
10.	A.5.3.				↓
11.	A.5.4.				↓
12.	A.5.5.				↓
13.	A.5.6.				↓
14.	A.6.3.				↓
STRATEŠKI CILJ B EFIKASNO KRIVIČNO GONJENJE TRGOVINE LJUDIMA I POVEZANIH ZLOČINA					
R.br.	Strateška aktivnost	Nezapočeto	Nerealizovano	Djelimično realizovano	Realizovano
1.	B.1.2				↓
2.	B.1.3.				↓
3.	B.1.4.				↓
4.	B.2.1.				↓
5.	B.2.3.				↓
6.	B.2.4.				↓
7.	B.2.5.				↓
8.	B.2.6.				↓
9.	B.2.7.				↓
10.	B.2.8.				↓
11.	B.3.2.				↓
12.	B.3.3.				↓
13.	B.4.1.				↓
14.	B.4.2.				↓

15.	B.4.3.				J
16.	B.4.4.		•		
17.	B.5.1.				J
18.	B.5.2.				J
19.	B.5.3.				J
20.	B.5.4.				J
STRATEŠKI CILJ C PREVENCIJA TRGOVINE LJUDIMA SMANJENJEM RIZIKA		STEPEN IMPLEMENTACIJE AKCIONOG PLANA			
R.br.	Strateška aktivnost	Nezapočeto	Nerealizovano	Djelimično realizovano	Realizovano
1.	C.1.1.			I	
2.	C.1.2.			I	
3.	C.1.3.		•		
4.	C.1.4.			I	
5.	C.2.2.				J
6.	C.2.4.				J
7.	C.2.5.				J
8.	C.2.6.				J
9.	C.3.1.				J
10.	C.3.2.				J
11.	C.3.3.				J
12.	C.4.1.				J
13.	C.4.2.		•		
14.	C.4.3.				J
15.	C.4.4.			I	
16.	C.5.1.				J
17.	C.5.2				J
STRATEŠKI CILJ D					

EFIKASNA ZAŠTITA I POMOĆ ŽRTVAMA TRGOVINE LJUDIMA		STEPEN IMPLEMENTACIJE AKCIONOG PLANA			
R.br.	Strateška aktivnost	Nezapočeto	Nerealizovano	Djelimično realizovano	Realizovano
1.	D.1.1				↓
2.	D.1.2.				↓
3.	D.1.3				↓
4.	D.1.5.				↓
5.	D.3.6.			⌘	
6.	D.4.1.				↓
7.	D.4.2.				↓
8.	D.4.3				↓
9.	D.4.4				↓
10.	D.4.5.			⌘	
11.	D.5.1.				↓
12.	D.5.2.			⌘	
13.	D.5.3				↓
14.	D.6.1.				↓
15.	D.6.2				↓
16.	D.6.3.				↓
STRATEŠKI CILJ E OJAČAVANJE PARTNERSTVA I SARADNJE IZMEĐU AKTERA UKLJUČENIH U SUPROSTAVLJENJE TRGOVINI LJUDIMA		STEPEN IMPLEMENTACIJE AKCIONOG PLANA			
R.br.	Strateška aktivnost	Nezapočeto	Nerealizovano	Djelimično realizovano	Realizovano
1.	E.1.1.				↓
2.	E.2.1.				↓
3.	E.2.2.				↓
4.	E.2.3				↓

5.	E.2.4.				↓
6.	E.2.5				↓
7.	E.2.6				↓
8.	E.3.1				↓
9.	E.3.2.				↓
10.	E.3.3			✗	

ANEX 2

IZVJEŠTAJI MEĐUANRODNIH I NEVLADINIH ORGANIZACIJA

OSCE

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini (Misija) je u 2019. godini nastavila ulagati napore u jačanje kapaciteta domaćih organa vlasti za borbu protiv trgovine ljudima. Konkretno, Misija je pružila podršku jačanju institucionalnog i pravnog okvira i promovirala stručno usavršavanje nosilaca pravosudnih funkcija i drugih relevantnih aktera. Aktivnosti na izgradnji kapaciteta predstavljale su značajan dio rada Misije. Misija je podržala aktivnosti Centara za edukaciju sudija i tužilaca (CEST). Tako je, 17. aprila, u saradnji sa CEST-ovima i Međunarodnom organizacijom za migracije (IOM), Misija organizirala obuku sa fokusom na trgovinu ljudima i krijumčarenje migrantima u vezi sa miješanim migracijskim tokovima. Na ovoj obuci je oko 20 tužilaca i sudija iz cijele Bosne i Hercegovine (BiH) unaprijedilo svoje znanje iz oblasti procesuiranja predmeta povezanih sa trgovinom ljudima i migracijom. Poseban fokus je stavljen na identifikaciju žrtava trgovine ljudima među migrantima i izbjeglicama, kao i na psihološki aspekt rada sa njima, kako bi se osiguralo da se žrtvama pruži potrebna pomoć i podrška. Misija je 30. i 31. maja, u saradnji sa CEST-ovima, IOM-om, Uredom specijalnog predstavnika i koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima i Odjelom za istrage domovinske sigurnosti Sjedinjenih Američkih Država, organizirala obuku za sudije, tužioce i policajce u Doboju. Preko 20 učesnika pohađalo je ovu obuku. Cilj obuke bio je unapređenje praktičnog i teorijskog znanja učesnika o raznolikosti i sofisticiranosti alata informacijske i komunikacijske tehnologije, kako bi se mogli uspješnije boriti protiv krivičnih djela trgovine ljudima potpomognutih informacijsko-komunikacijskom tehnologijom. Ove obuke su pozitivno ocijenili i učesnici i Misija. Kao rezultat dugoročnih aktivnosti Misije u oblasti izgradnje kapaciteta i zagovaranja, u februaru 2019. godine, prvi put u BiH, Okružni sud u Banjaluci donio je presudu u kojoj je žrtvi trgovine ljudima dodijeljena naknada štete u cijelosti po imovinsko-

pravnom zahtjevu podnesenom u toku krivičnog postupka. Misija je, zajedno sa nevladinom organizacijom „IFS Emmaus“, organizirala panel na Godišnjoj tužilačkoj konferenciji, održanoj od 7. do 9. oktobra u Neumu. Fokus diskusije bio je na trgovini ljudima, kao i na prevenciji nasilja nad djecom u digitalnom okruženju. Panel je pružio priliku tužiocima i predstavnicima agencija za provođenje zakona da se informišu o najnovijim predmetima trgovine ljudima u kojima je počinjenje krivičnih djela bilo potpomognuto informacijsko-komunikacijskom tehnologijom, kao što su društvene mreže. Na panelu se također vodila diskusija o izazovima prilikom krivičnog gonjenja ovakve vrste predmeta. Tokom 2019. godine, Misija je održala obuke za izgradnju kapaciteta za službenike za provođenje zakona, uključujući i graničnu policiju, u Banjaluci, Bihaću, Bijeljini, Foči, Goraždu, Jahorini, Livnu, Tuzli i Višegradu. Više od 120 službenika u cijeloj zemlji dobilo je priliku da unaprijedi svoje znanje i sposobnost u prepoznavanju i efikasnijem vođenju istrage u krivičnim djelima povezanim sa trgovinom ljudima. U svojim širim naporima zagovaranja pristupa fokusiranog na žrtvu u predmetima trgovine djecom, Misija je nastavila pružati podršku naporima relevantnih organa vlasti koji su imali za cilj rješavanje rasprostranjenog problema prošnje djece u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde, Istočnom Sarajevu i u opštinama Jajce, Maglaj, Zavidovići i Žepče. U 2019. godini, Misija je nastavila pomagati BiH u unapređenju odgovora na trgovinu ljudima. S tim u vezi, Misija je finansirala učešće predstavnika BiH na sastancima i seminarima u organizaciji Ureda specijalnog predstavnika i koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima. Misija je finansirala učešće Državnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije za Bosnu i Hercegovinu (Državni koordinator) i službenika za javne nabavke na dvodnevnoj Konferenciji o prevenciji trgovine ljudima u lancima opskrbe putem javne nabavke, održanoj u Ateni 30. i 31. januara. Misija je također finansirala učešće Državnog koordinatora na 19. konferenciji Alijanse za borbu protiv trgovine ljudima u Beču, u organizaciji Ureda Specijalne predstavnice i koordinatorice OSCE-a za borbu protiv trgovine ljudima. Na konferenciji su učestvovali međunarodno priznati eksperti i praktičari ispred domaćih organa vlasti, međunarodnih organizacija i civilnog društva. Na plenarnim panelima učesnici su razgovarali o različitim mehanizmima za saradnju u borbi protiv trgovine ljudima, kao i o modalitetima za inkluzivnija partnerstva na različitim nivoima. Misija je također finansirala učešće Državnog koordinatora na sastanku Državnih koordinatora i izvještača ili ekvivalentnih mehanizama za borbu protiv trgovine ljudima u organizaciji Vijeća Evrope i OSCE-a u Bratislavi, 22. i 23. oktobra. Osim toga, Misija je tokom 2019. godine na B/H/S jezik prevela Jedinствене smjernice za identifikaciju i upućivanje žrtava trgovine ljudima unutar okvira za prihvata migranata i izbjeglica u državama članicama OSCE-a, koju je izradio Ured specijalne predstavnice i koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima. Misija je dalje finansirala objavljivanje prevedenih Smjernica i distribuirala ih na različitim gore navedenim seminarima za izgradnju kapaciteta u organizaciji Misije. Misija je također pružila podršku izradi i objavljivanju Priručnika o zaštićenim dokumentima koji je predstavljen u januaru 2019. godine, u Sarajevu. Priručnik ima za cilj unapređenje metoda i tehnika za prepoznavanje i otkrivanje falsificiranih dokumenata kao i sticanja novih znanja o procesu proizvodnje i novim i sve sofisticiranijim fizičkim, optičkim i elektroničkim načinima zaštite dokumenata. Zloupotreba ukradenih ili falsificiranih dokumenata predstavlja značajnu transnacionalnu prijetnju sigurnosti jer se može koristiti za izvršenje krivičnih djela, uključujući i krivična djela u vezi sa ilegalnom migracijom, trgovinom ljudima i krijumčarenjem robe i ljudi. Priručnik je dostupan Graničnoj policiji BiH na svim graničnim prelazima, i u štampanom i u elektronskom obliku. Na polju

regionalne saradnje, Misija je, zajedno sa Uredom specijalog predstavnika i koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima i nekolicinom drugih Misija OSCE-a, organizirala regionalnu radionicu posvećenu rješavanju problema u identificiranju žrtava trgovine ljudima u miješanim migracijskim tokovima. Na ovoj radionici okupilo se preko 40 pojedinaca čije profesionalne dužnosti zahtijevaju svakodnevni kontakt sa ljudima u pokretu u kontekstu postojeće migrantske i izbjegličke krize u regionu. U fokusu radionice bila je primjena gore spomenutih Jedinostvenih smjernica za identifikaciju u upućivanje žrtava trgovine ljudima unutar okvira za prihvatanje migranata i izbjeglica u državama članicama OSCE-a. Aktivnosti na podizanju svijesti U svrhu podizanja svijesti javnosti o trgovini ljudima i pravima žrtava, kao i ukazivanja na postojeće alate koji mogu pomoći državnim organima vlasti da se na efikasan način bore protiv trgovine ljudima, Misija je organizirala medijsku kampanju na službenoj Facebook i Twitter stranici Misije od 28. do 30. jula 2019. godine, radi obilježavanja Svjetskog dana za borbu protiv trgovine ljudima. Slična kampanja organizirana je kako bi se obilježio 18. oktobar, Evropski dan za borbu protiv trgovine ljudima.

VIJEĆE EVROPE

“Prevenција i borba protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini” je projekat finansiran sredstvima Evropske unije i Vijeća Evrope koji provodi Vijeće Evrope u okviru zajedničke inicijative pod nazivom „Horizontal facility za Zapadni Balkan i Tursku,“ a koji ima za cilj pružanje pomoći korisnicima u jugoistočnoj Evropi pri usklađivanju sa standardima Vijeća Evrope i zakonodavstvom Evropske unije u okviru procesa proširenja. Ovo je prvi projekat na temu prevencije i borbe protiv trgovine ljudima koji se provodi u okviru inicijative Horizontal Facility u Bosni i Hercegovini. Projekat će trajati 36 mjeseci i realizovat će se u periodu 24. maj 2019 – 23. maj 2022.

Projekat se izravno temelji na konkretnim preporukama GRETA-e (Ekspertne grupe za borbu protiv trgovine ljudima Vijeća Evrope) datim u drugom evaluacijskom izvještaju za Bosnu i Hercegovinu (objavljenom u julu 2017. godine), a koje se odnose na provedbu Konvencije Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima (THB) od strane Bosne i Hercegovine. Nadalje, projekat se bavi problemima koje je postavila Evropska komisija u svojem Izvještaju o BiH za 2018. godinu, naglašavajući specifična područja u kojima treba postići napredak te također uzima u obzir sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na njegov član 4. u srodnim područjima intervencije.

Konkretno, projekat se fokusira na jačanje mjera u pogledu sprečavanja i suzbijanja trgovine ljudima kroz sljedeće oblasti intervencije: jačanje krivičnog sistema i sistema socijalne pravde u borbi protiv trgovine ljudima kroz izgradnju kapaciteta relevantnih stručnih osoba, uz primjenu multidisciplinarnog, rodno osjetljivog pristupa, usmjerenog na djecu, sa težištem na proaktivnoj identifikaciji žrtava i njihovih potreba u smislu zaštite i pomoći; poboljšanje procesa pronalaženja i identifikacije te pružanja pomoći žrtvama trgovine ljudima u svrhu radnog iskorištavanja i poboljšanje procesa pronalaženja i identifikacije djece žrtava trgovine ljudima i pružanja pomoći tim žrtvama.

Projekat se realizira u uskoj saradnji sa Ministarstvom sigurnosti/Državnim koordinatorom za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije BiH, Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvom civilnih poslova BiH i drugim relevantnim institucijama i nevladinim organizacijama relevantnim za oblast borbe protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini.

Tokom početne faze projekta, maj – oktobar 2019. godine identificirane su trenutne potrebe i prioriteti u skladu s preporukama Evropske unije i Vijeća Evrope, te usklađen projektni okvir i aktivnosti. Nakon niza konsultativnih sastanaka sa Državnim koordinatorom za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalnih migracija, kao i drugim tijelima vlasti i glavnim akterima/sudionicima¹, izvršene su izmjene i prilagodbe okvira projekta kako bi se osiguralo da odgovaraju trenutnim potrebama i prioritetima korisnika. Finalni dogovori i konačna prilagođavanja projekta sa ključnim lokalnim i međunarodnim partnerima potvrđeni su tokom posjete projektnog tima Vijeća Evrope iz Strazbura u periodu 18.-20. septembra 2019. godine. Na samom početku projekta, kako bi postojala koordinacija aktivnosti, komplementarnost i kako bi se osiguralo da se budućim zajedničkim naporima dođe do što boljih rezultata, održane su i konsultacije sa EUD kao i drugim međunarodnim organizacijama i organizacijama civilnog društva koje djeluju na polju borbe protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini (Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Ambasada Sjedinjenih Američkih Država, IOM, GIZ, World Vision, MFS-EMMAUS). Zajednički koordinacijski sastanak uz učešće Državnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima je održan 26. novembra 2019. godine u prostorijama Vijeća Evrope u Sarajevu.

Između ostalih aktivnosti, u 2019. godini, HF 20 tim je sudjelovao u dvodnevni sjednicama o izradi nove Strategije za borbu protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2020.-2023. koje je organizovalo Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine: 03.-04. oktobra 2019. u Sarajevu i 04.-05. novembra 2019. na Jahorini. Također, HF 20 tim je sudjelovao i na XII godišnjem simpoziju tužitelja u THB panelu, koje je organiziralo Udruženje tužitelja FBiH u saradnji sa Misijom OSCE-a u BiH i MFS-EMMAUS (07.-09. oktobra 2019. u Neumu) gdje je promoviran projekat i planirane aktivnosti.

Izrađen je komunikacijski plan i isprintani su reklamni materijali za projekat HF 20.

Dana 24. oktobra 2019. godine u Sarajevu, EU/CoE projekat HF20 „Prevencija i borba protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini“ održala je prvi sastanak Upravnog odbora kojim je obilježen početak realizacije projekta. Sastanku je prisustvovalo devet ministarstava/institucija i dvije nevladine organizacije. Članovi Upravnog odbora usvojili su Plan rada za naredno razdoblje. Zabilježeno je veliko medijsko zanimanje a samim tim i obaviještena šira javnost o početku projekta i problemu trgovine ljudima. Rad Upravnog odbora koji čine predstavnici ključnih aktera koji se bave problemom trgovine ljudima doprinose jačanju mehanizama koordinacije nadležnih institucija i ovlaštenih organizacija.

U cilju prilagođavanja HELP platforme Vijeća Evrope, odnosno online kursa „Trgovina ljudima“ za profesionalce iz pravosuđa, Projektni tim HF 20 sastao se sa ekspertima, CEST FBiH i CEST RS i predstavnicima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine. U 2019. godini, urađen je prevod i editovanje online kursa „Trgovina ljudima“ Vijeća Evrope (HELP online platforma) za sudije i tužitelje i započela je adaptacija ove platforme za Bosnu i Hercegovinu. Projekat je dostavio prijedlog

entitetskim centrima za edukaciju sudija i tužilaca uključivanje ovog online kursa u programe centara za 2020. godine. Predviđeno je da prvi onlin kurs počne u martu 2020. godine.

Nakon realizacije tenderske procedure tokom perioda septembar – decembar 2019. godine i angažiranja lokalnih i međunarodnih eksperata, u decembru 2019. godine, u okviru Projekta započeta je realizacija dva istraživanja u području sprečavanja i suzbijanja trgovine ljudima u svrhu radnog iskorištavanja i fenomena trgovine djecom. Izvještaji će biti finalizirani i predstavljeni javnosti tokom prve polovine 2020. godine.

Nadalje, javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava za nevladine organizacije u okviru akcije HF 20 (prvi tematski poziv - Regionalna kampanja za podizanje svijesti o trgovini ljudima radi radne eksploatacije u Bosni i Hercegovini) raspisan je u Bosni i Hercegovini 16. decembra 2019. godine.

Također, sa ciljem integriranja rodne perspektive i promicanja ravnopravnosti spolova u akcijama i odgovorima na trgovanje ljudima, projekat je pokrenuo rodnu analizu u području borbe protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini.

MEĐUNARODNI FORUM SOLIDARNOSTI-EMMAUS

Tokom 2019. godine MFS-EMMAUS ured u Sarajevu je, u suradnji sa institucijama BiH na svim nivoima vlasti, organizacijama civilnog društva i međunarodnim organizacijama iz BiH i regije, intenzivirao svoje aktivnosti u četiri ključne oblasti djelovanja: a) sprečavanje svih oblika nasilja nad djecom; b) sprečavanje nasilja nad djecom u digitalnom okruženju; c) asistencija ilegalnim migrantima i drugim ranjivim kategorijama migranata - izbjeglicama, posebno maloljetnicima bez pratnje i tražiocima azila u rastućim migracijskim tokovima u BiH i d) sprečavanje trgovine ljudima.

SPREČAVANJE TRGOVINE LJUDIMA

Tokom 2019. godine, MFS-EMMAUS je nastavio aktivnosti na sprečavanju trgovine ljudima i asistenciji žrtvama ovog krivičnog djela. Pomoć koja se pruža žrtvama trgovine ljudima je sveobuhvatna i višestruka, a sastoji se od usluga smještaja i zbrinjavanja u skloništu, zaštite i podrške, hrane, odjeće, higijenskih potrepština, medicinske pomoći (uključujući primarnu medicinsku pomoć, hospitalizaciju i hitnu njegu), stručnog usavršavanja, obuka na poslu, podrška reintegraciji, kao i pružanje pravni savjeti u suradnji s partnerskim organizacijama. Kao jedina organizacija u BiH ovlaštena od strane nadležnih ministarstava za smještaj i asistenciju strancima i BiH državljanima žrtvama trgovine ljudima, MFS-EMMAUS je tokom 2019. godine asistirao šest (6) potencijalnih žrtava, od čega tri maloljetne i tri punoljetne potencijalne žrtve, od kojih su pet BiH državljanke i jedna strana maloljetna potencijalna žrtva trgovine ljudima. Od pet BiH državljanke, tri su punoljetne, a dvije maloljetne potencijane žrtve trgovine ljudima. U proteklih 20 godina angažmana u ovoj oblasti, MFS-EMMAUS je asistirao dvije stotine osamdeset i devet (289) žrtava/potencijalnih žrtava trgovine ljudima od čega 202 punoljetnih, i 87 maloljetnih, 100 državljana BiH i 189 stranaca, 254 žene i djevojčice i 24 muškarca i dječaka.

Nastavljene su i aktivnosti u sklopu regionalnog projekta „Balkans ACT (Against Crime of Trafficking) Now!“ (u daljem tekstu BAN), u kojem je MFS-EMMAUS - u suradnji sa partnerskim organizacijama civilnog društva iz pet zemalja regije: ASTRA Srbija, Centar za ženska prava Crna Gora, Centar za pravne civilne inicijative Albanija i Open Gate La Strada Makedonija intenzivirao aktivnosti na poboljšanje položaja žrtava trgovine ljudima u cijeloj regiji, kroz izradu nacionalnih monitoring mehanizama i rad na formiranju tijela nacionalnog izvjestioca u svakoj od pobrojanih država članica projekta.

U junu 2019. godine, MFS-EMMAUS je uz podršku Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) započeo realizaciju dvogodišnjeg projekta „Pristup trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini fokusiran na žrtvu, poboljšanje identifikacije, zaštite i pristupa pravdi“ sa ciljem smanjenja trgovine ljudima u BiH i širem regionu, te doprinosa povećanju identifikacije žrtava trgovine ljudima i kvalitetne pomoći, kroz jačanje kapaciteta vlasti BiH i odgovarajućih stručnjaka, kao i organizacija civilnog društva, i povećanje njihove ekspertize u borbi protiv trgovine ljudima u BiH, koristeći pristup usmjeren na žrtve. U sklopu ovog projekta započete su aktivnosti na izradi minimalnih standarda za postupanje sa žrtvama trgovine ljudima, analize pravosudnih procesa i presuda za krivična djela trgovine ljudima, izradi baze podataka stručnjaka iz ove oblasti, te su realizirane dvije (2) radionice na temu asistencije žrtvama i praćenja položaja žrtve u procesima u BiH kojima su prisustvovala pedeset i četiri (54) profesionalaca iz nevladinog sektora, centara za socijalni rad, dnevnih centara i drugih organizacija koje djeluju u ovoj oblasti.

ASISTENCIJA ILEGALNIM MIGRANTIMA, IZBJEGLICAMA, TRAŽIOCIMA AZILA I DRUGIM RANJIVIM KATEGORIJAMA MIGRANATA U BIH

MFS-EMMAUS je intenzivirao djelovanje u oblasti podrške ranjivim kategorijama migranata - tražilaca azila, posebno maloljetnicima bez pratnje, u suradnji sa državnim institucijama, te domaćim i međunarodnim partnerskim organizacijama u ovoj oblasti. Do danas su u kapacitetima MFS-EMMAUS-a zbrinuta 72 tražioca azila, od kojih 44 maloljetnih lica – maloljetnika bez pratnje roditelja i 28 punoljetnih lica, 48 žena/djevojčica i 24 muškarca/dječaka.

Ilegalne migracije postaju sve veći problem koji obuhvata Bosnu i Hercegovinu. MFS-EMMAUS je prepoznao problem ilegalnih migracija još u decembra 2009. godine, kada je potpisan Ugovor o suradnji i osiguranju smještaja i zbrinjavanja ilegalnih migranata u BiH sa Službom za poslove sa strancima BiH, za zbrinjavanje i asistenciju određenih kategorija ilegalnih migranata. Podrška migrantima je pružena, kroz osiguravanje smještaja i zbrinjavanje, porodicama u ilegalnom boravku, djeci u pratnji jednog roditelja, maloljetnim osobama bez pratnje, te osobama s blažim mentalnim invaliditetom. Do danas, MFS-EMMAUS je pomenute usluge pružio za 70 ilegalnih migranata, od kojih 59 maloljetnih i 11 punoljetnih osoba.

Uz podršku Fonda otvoreno društvo BiH, MFS – Emmaus je realizirao i niz aktivnosti za pomoć migrantima zbrinutim u IPC Salakovac u suradnji sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH. Pomoć se sastoji iz usluga: sanacije hidrantske mreže, nabavke opreme za službeno vozilo za prevoz migranata te nabavke dodatnog pomoćnog kuhinjskog pribora. Uz podršku istog Fonda, MFS – Emmaus je izvršio plaćanje za pružanje sanitarnih i komunalnih usluga za migrante tokom njihovog boravka i asistencije u kampu Trnovi, Velika Kladuša u periodu od 17. maja – 07. novembra 2018. godine, a kao podršku lokalnim vlastima i institucijama u odgovoru na povećan boravak migranata u ovom području.

Također, MFS – Emmaus je od oktobra 2019. godine za migrante koji borave na području Tuzlanskog kantona, tačnije na autobuskoj i željezničkoj stanici, uz podršku i u saradnji sa Federalnim Ministarstvom raseljenih osoba i izbjeglica, Vladom Tuzlanskog kantona, opštinom Čelić, Wave organizacijom, lokalnom zajednicom obezbjedio i pružio slijedeće usluge migrantima: tople obroke, prvu medicinsku pomoć, prostorije za tuširanje, higijenske potrebstine, odjeću, obuču i ostalo, te se planira nastaviti sa aktivnostima na pružanju pomoći i u 2020. godini.

PREVENCIJA ZLOUPOTREBE DJECE U DIGITALNOM OKRUŽENJU

Nakon uspješne uspostave prvog Centra za sigurni internet u Bosni i Hercegovini u novembru 2018. godine, u sklopu dugogodišnjih programskih aktivnosti na sprečavanju nasilja nad djecom u digitalnom okruženju, tokom 2019. godine MFS-EMMAUS je proširio aktivnosti na prevenciji i podizanju svijesti o sigurnosti u digitalnom okruženju, u konzorciju sa partnerskim organizacijama Save the Children i Unicef, a uz podršku Fonda za sprečavanje nasilja nad djecom.

MFS-EMMAUS je i 2019. godine uspješno realizovao obilježavanje Dana sigurnijeg interneta, te skrenuo pažnju djece, mladih i šire javnosti na problem zlostavljanja i zlorabotrebje djece u digitalnom okruženju, a posebno na načine zaštite od istih. Povodom ovog Dana, MFS-EMMAUS je, uz podršku Ministarstva sigurnosti BiH, Komiteta za obilježavanje Dana sigurnijeg interneta u BiH i kolega iz Centra za sigurni internet iz Hrvatske, dana 5. februar/veljača organizovao online takmičenje koje se sastojalo od edukativnog kviza i u kojem je učestvovalo više od 11 000 učenika osnovnih i srednjih škola iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine. Učenici su ostvarili odlične rezultate, jer je njih preko 70% uspješno odgovorilo na pitanja u kvizu, te su 22 učenika osvojila vrijedne nagrade. Nagrade i tehnička podrška realizaciji kviza osigurani su sredstvima dugogodišnjih partnera, agencija Microsoft BiH, M:tel i Logosoft, te kroz inicijativu koju MFS-EMMAUS realizira u okviru BiH konzorcijuma za zaštitu djece sa UNICEF-om BiH i Save the Children „Zaustaviti nasilje nad djecom: Prevencija i rad na sprečavanju seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece u digitalnom okruženju u Bosni i Hercegovini“.

U periodu 12 – 15. mart 2019. godine članovi Savjetodavnog odbora i osoblje Centra za sigurni internet (CSI) u Bosni i Hercegovini posjetili su Centar za sigurni internet u Pragu, Republika Češka u cilju sticanja novih iskustava i razmjene dobrih praksi u funkcionisanju i vođenju centra za sigurni internet.

U junu 2019. godine. realizirana je promocija Centra za sigurni internet u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine u Sarajevu kojoj je prisustvovalo preko osamdeset (80) učesnika, uključujući profesionalce iz institucija, nevladinih i međunarodnih organizacija u BiH, djecu i predstavnike medija. Značajan doprinos realizaciji ovih aktivnosti dala su djeca, članovi Omladinskog panela uspostavljenog u sklopu Centra za sigurni internet, koordinatori panela – profesori srednjih škola u BiH, te djeca i nastavnici iz partnerskih škola CSI koji već dugi niz godina podržavaju aktivnosti sprečavanja nasilja nad djecom u digitalnom okruženju koje realizira MFS-EMMAUS. Tokom ceremonije su dodijeljene nagrade djeci pobjednicima online kviza „Safer Internet Day – SID2019“. Zapisi za Press Clipping uključuju četrdeset i dva (42) štampana i TV izvještaja o aktivnostima Centra za sigurni internet, kao i tri (3) medijska gostovanja u periodu april-august 2019. godine. U svrhu promocije Centra za sigurni internet u BiH, izrađen je radio jingle koji je emitovan na lokalnim radio stanicama.

Nadalje, aktivnosti sa ciljem prevencije nasilja nad djecom su uključivale uspostavljanje prvog SOS telefona koji putem besplatne telefonske linije pruža informacije, profesionalne savjete i podršku psihologa djeci, omladini i roditeljima kako da postupaju sa štetnim sadržajima, kontaktima i postupcima online.

U sklopu aktivnosti prevencije i podizanja svijesti Centra za sigurni internet BiH, od početka 2019. godine, održane su četiri (4) radionice u školama za djecu uzrasta od dvanaest (12) do petnaest (15) godina u kojima je učestvovalo stotinu sedamdeset i dvoje (172) djece, od čega je 46% dječaka i 54% djevojčica. Realizirane su i dodatne aktivnosti sa školama i centrima za djecu kojima je prisustvovalo više od stotinu i pedeset (150) djece uzrasta od sedam (7) do trinaest (13) godina, tri (3) edukativne prezentacije za roditelje, predstavnike vijeća roditelja i nastavnike na temu „Prevencija zlostavljanja djece u digitalnom okruženju“, kojima je prisustvovalo četrdeset i pet (45) roditelja i nastavnika, te osam (8) dvodnevni radionica sa preko stotinu trideset i četiri (134) profesionalca predstavnika hraniteljskih porodica, centara za socijalni rad, centara za mentalno zdravlje i drugih relevantnih stručnjaka koji rade s djecom u sistemu javne zaštite. Ove radionice su realizirane u suradnji sa partnerskom organizacijom Hope and Homes for Children (HHC), a uz podršku Ambasade Kraljevine Nizozemske.

Putem SOS linije za prijavu neprimjerenog sadržaja www.sigurnodijete.ba, MFS –EMMAUS je od 2010. godine primio 940 prijava neprimjerenog sadržaja i nasilja nad djecom u digitalnom okruženju.

Platforma Centra za sigurni internet www.sigurnodijete.ba je tokom 2019. godine privukla pažnju mnogobrojnih novih korisnika koji su imali priliku upoznati se sa sigurnim korištenjem digitalnih tehnologija i zaštitom od neprimjerenih sadržaja na internetu. Tokom 2019. godine, evidentirano je 10,859 novih korisnika, te preko 58,200 posjeta.

Tokom oktobra 2019. godine, u suradnji sa partnerskom organizacijom Udruženje nastavnika i profesora informatike KS – EduIT, MFS-EMMAUS je realizirao panel „Prevencija nasilja nad djecom na internetu: Sprečavanje i rješavanje problema seksualne eksploatacije i nasilja nad djecom u digitalnom okruženju u Bosni i Hercegovini“ na 2. Međunarodnoj konferenciji o obrazovanju i informacionim tehnologijama. Konferenciji je prisustvovalo preko 350 nastavnika i profesora, te drugih stručnjaka iz oblasti obrazovanja u BiH, a samom panelu pedeset i četiri (54) nastavnika i profesora iz osnovnih i srednjih škola. Centar za sigurni internet BiH i Udruženje nastavnika i profesora informatike KS – EduIT su imali u cilju da podignu svijest nastavnika i profesora o problemu nasilja nad djecom u digitalnom okruženju, te unaprijede njihove kapacitete za edukacije djece na temu sigurnosti na internetu.

Tokom oktobra i novembra 2019. godine ozvaničena je i dugogodišnje suradnja MFS-EMMAUS-a sa agencijama za provedbu zakona u oblasti suzbijanja nasilja nad djecom u digitalnom okruženju, potpisivanjem dva (2) Protokola o suradnji sa Federalnom upravom policije (FUP) i Policijom Brčko distrikta. Ovim protokolima se detaljnije definiraju odnosi, djelovanje i suradnja Udruženja MFS-EMMAUS/Centra za sigurni internet u BiH sa pomenutim institucijama u slučajevima nasilja nad djecom, posebno zaprimanju, analizi, trijaži i daljem postupanju sa prijavama nasilja nad djecom i neprimjerenog sadržaja. Svrha Protokola je unapređenje društvene brige za dijete i njegovu zaštitu, te regulisanje međusobnih odnosa i procedura postupanja između agencija za sprovedbu zakona i Centra za sigurni internet.

SPREČAVANJE NASILJA NAD DJECOM U BiH

Aktivnosti na sprečavanju svih oblika nasilja nad djecom realiziraju se od 2015. godine, u suradnji sa priznatim stručnjacima u oblasti prevencije nasilja nad djecom i zaštite djece. Tokom inicijalnih aktivnosti, a u suradnji sa nadležnim institucijama, te po osnovu ranije razvijenih smjernica za postupanje u slučajevima nasilja nad djecom u Bosni i Hercegovini iz 2013. godine, MFS-EMMAUS je razvio i publikovao: „Smjernice za postupanje u slučaju nasilja nad djecom u digitalnom okruženju u Bosni i Hercegovini“ namijenjene profesionalcima koji djeluju u ovoj oblasti, a kao poseban dodatak prethodnim smjernicama, kojim se tretira isključivo ova vrsta nasilja nad djecom koja sve više poprima dominantni oblik nasilja u BiH. Prepoznajući značaj ovih smjernica koje su distribuirane institucijama i profesionalcima širom zemlje, tokom 2019. godine, a u sklopu nastavka projekta „Sprečavanje nasilja usmjerenog prema djeci kroz jačanje profesionalnih kapaciteta i edukacije djece o prevenciji nasilja u Bosni i Hercegovini“ koji MFS-EMMAUS implementira uz podršku UNICEF-a, urađena je dodatna štampa 1,000 komada pomenutih smjernica koje su distribuirane tokom projektnih aktivnosti relevantnim profesionalcima koji rade sa djecom.

Jedna od projektnih aktivnosti tokom 2019. godine, realizirana nakon velikog broja zahtjeva zaprimljenih od osnovnih škola, ministarstava obrazovanja i drugih institucija koje rade sa djecom je bila dodatno štampanje hiljadu i stotinu (1100) slikovnica „Sve što treba da znaš o nasilju!“, namijenjenih djeci uzrasta 6-11 godina. Slikovnice se kontinuirano distribuiraju školama u BiH, te služe nastavnom kadru za edukaciju djece ovog uzrasta kako se zaštititi od nasilja, kome prijaviti nasilje kojem je dijete izloženo i kakvu vrstu pomoći očekivati u procesu.

Kao i svake godine, MFS-EMMAUS je svojim programskim aktivnostima podržao realizaciju ovogodišnjeg XII stručnog savjetovanja tužilaca u BiH, održanog u Neumu u periodu 7. – 9. oktobar 2019. godine, gdje je MFS-Emmaus realizirao jedan od panela na temu „Sprečavanje nasilja nad djecom u digitalnom okruženju i trgovine ljudima“ u saradnji sa OSCE Misijom u BiH i IOM, kojem je prisustvovalo trideset i jedan (31) učesnika, profesionalaca iz pravosudnih institucija i agencija za provedbu zakona, uključujući specijalizirane odjele za borbu protiv kibernetičkog kriminala.

PODIZANJE SVIJEŠTI I PREVENCIJA TRGOVINE LJUDIMA

Nastavljene su i aktivnosti Resursnog centra za prevenciju trgovine ljudima i drugih oblika eksploatacije (EURC-a) kroz specijaliziranu platformu www.eurcenter.net, te ponovnu uspostavu platforme na lokalnim jezicima (bivši web portal www.bihat.ba) na novoj domeni www.eurcenter.ba na čijoj izradi se radilo u posljednjih par mjeseci 2019. godine, te se uspostava nove stranice očekuje početkom 2020. godine.

U sklopu aktivnosti Resursnog centra realiziran je niz stručnih konferencija, sastanaka, seminara i drugih događaja, od kojih izdvajamo međunarodnu konferenciju Vijeća Europe na temu multisektorske saradnje za sprečavanje i borbu protiv seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece u digitalnom okruženju, održanu u Strazburu, gdje je predstavnica MFS-EMMAUS-a Amela Efendić, kao ekspert u oblasti sprečavanja nasilja nad djecom u digitalnom okruženju i trgovine ljudima, održala predavanje na temu uloge SOS linija u zaštiti djece od online nasilja.

ZEMLJA DJECE

U toku 2019. godine Udruženje „Zemlja djece u BiH“ je u okviru svojih programskih aktivnosti, nastavilo djelovati u borbi protiv trgovine ljudima. U skladu sa Akcionim planom suprostavljanja trgovini ljudima u BiH 2016-2019., fokus je bio na sljedećim strateškim ciljevima: unaprijediti sistem podrške za borbu protiv trgovine ljudima, efikasno krivično goniti trgovinu ljudima i povezane zločine, prevenirati trgovinu ljudima smanjenjem rizika i efikasno zaštititi i pomoći žrtve trgovine ljudima.

Uz podršku njemačke organizacije GIZ tokom 2019. godini egzistirao je **Info desk za potencijalne migrante i povratnike u/iz EU**. U cilju prevencije nelegalnih migracija BH državljana, kroz individualne i grupne sesije, potencijalni migrantima u EU, koja dolaze iz reda socijalno isključenih grupa, kao i povratnici iz trećih zemalja, informisani su o rizicima nelaegalnih migracija, sa posebnim fokusom na trgovinu ljudima, te o pravima koje mogu ostvariti nakon povratka u BiH, ukoliko prije odlaska obavijeste institucije o svom privremenom/trajnom odsustvu (Zavod za zapošljavanje, Centar za socijalni rad, nadležna školska ustanova i sl.). Poseban akcent stavljen je i na podršci djeci povratnicima iz EU u smislu povratka i nastavka obrazovnog procesa. Predstavnici službi za zapošljavanje centra za socijalni rad i škola su po potrebi bili direktno uključeni u informativne sesije organizovane u samim naseljima a njihova podrška bila je značajna i u kreiranju pisanih informativnih materijala.

Korisnici Info deska informacije su mogli dobiti neposredno, dolaskom u prostorije Dnevnog centra za djecu u riziku (Tuzla) i na dva mobilna deska postavljena u naselju Kiseljak i izbjegličkom naselju Mihatovići, kao i posredno, putem posebno kreiranog informativnog letka „**Povratna karta**“. U letku su date osnovne upute potencijalnom migrantu odnosno, povratniku, šta treba da uradi prije odlaska iz BiH odnosno, po dolasku u BiH, kako ne bi izgubio socijalna prava po povratku u zemlju. Letak sadrži i bar kod koji se može očitati na mobilnom aparatu i koji daje jasne instrukcije korisniku o institucijama/ustanovama gdje se treba javiti prije odlaska odnosno nakon povratka, kao i razloge javljanja. Podijeljeno je preko 300 informativnog materijala. U periodu realizacije projektnih aktivnosti kroz grupne sesije, na sve tri lokacijem edukovano je ukupno **125 korisnika (44M; 81Ž)**, dok je individualno savjetodavna podrška na sve tri lokacije pružena za ukupno **85 korisnika (48Ž i 37M)**. Analiza prikupljenih podataka je pokazala da **80%** korisnika koji su učestvovali na individualnim i grupnim sesijama su jednom ili više puta podnosili zahtjev za azil u zemljama EU.

Aktivnosti na izgradnji kapaciteta profesionalaca predstavljale su značajan dio aktivnosti Udruženja. Nakon što je u 2018. godini, uz finansijsku podršku Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, izrađen Priručnik za postupanje u slučajevima rodnozasnovanog nasilja nad ženama i djecom – vodič za policiju, tužitelje i sudije, u partnerstvu sa entitetskim Centrima za edukaciju sudija i tužioca, tokom 2019. godine organizirane su dvije obuke. Više od 45 tužilaca i sudija iz cijele Bosne i Hercegovine pohađalo je ovu obuku, čiji je cilj bio unapređenje praktičnog i teorijskog znanja učesnika o elementima krivičnih djela rodnozasnovanog nasilja nad ženama i djecom uključujući i trgovinu ljudima u svrhu seksualne eksploatacije.

Kao članica Mreže NVO za prava djeteta “Snažniji glas za djecu”, Udruženje je aktivno participiralo i koordiniralo procesom izrade Smjernica za procjenu i utvrđivanje najboljeg interesa djeteta. Smjernice su urađene za šest oblasti: donošenje javnih politika, zakona i podzakonskih akata; porodične i socijalne zaštite; obrazovanja; zdravstvene zaštite; građanskih sudskih postupaka i krivičnih postupaka a namjenjene su socijalnim radnicima, nastavnom i stručnom kadru u obrazovnim ustanovama, zdravstvenim radnicima, policiji, donosiocima odluka u zakonodavnim i izvršnim vlastima, sudijama, advokatima, studentima itd. Procjena i utvrđivanja najboljeg interesa djeteta žrtve trgovine ljudima obrađena je u velikom broju tematskih jedinica unutra svih oblasti, gdje su definisani opšti i posebni elementi koje treba uzeti u obzir kako bi se vodio postupak i donijela odluka za dobrobit djeteta žrtve. Tokom 2019. godine Smjernice su promovisane u pet gradova u BiH (Tuzla, Banja Luka, Ljubuški, Bijeljina i Zenica) koja je poslužila za upoznavanje učesnika (135) sa novim Smjernicama i metodologijom procjene najboljeg interesa djeteta u svakom konkretnom slučaju, uključujući i kao žrtava trgovine ljudima. Za potrebe obuke profesionalaca urađeni su moduli za procjenu i utvrđivanje najboljeg interesa djeteta u oblasti obrazovanja, zdravstvene zaštite, porodične zaštite, u građanskim sudskim postupcima i krivičnim postupcima. U CEST-ovom Programu obuke i programu stručnog usavršavanja za 2020. godinu, u oblasti porodičnog prava i krivičnog prava, integrisane su teme koje se između ostaloga odnose i komunikaciju djeteta žrtve u krivičnom postupku, te zaštite najboljeg interesa djeteta u građanskom sudskom postupku.

U okviru projektnih aktivnosti podržanih od strane GIZ-a, Udruženje je krajem 2018. godine iniciralo formiranje *Radne grupe za sigurnost i zaštitu djece grada Tuzla*, čiji rad je formaliziran potpisivanjem Sporazuma o saradnji od strane 10 lokalnih struktura. Pored organizacije ZDuBiH, članovi Radne grupe su: predstavnici gradske uprave, Centra za socijalni rad Tuzla, Doma za djecu bez roditeljskog staranja u Tuzli u okviru kojeg djeluje i Prihvatilište, Doma zdravlja Tuzla, policijske uprave Tuzla, predškolske javne ustanove i dvije nevladine organizacije: Vive Žene i Udruženje žena Romkinja Bolja budućnost. Cilj osnivanja ove grupe je bio da se omogući efikasna saradnja ovih struktura na veoma praktičnom nivou, posebno kada je riječ o složenim slučajevima zloupotrebe i zlostavljanja djece na teritoriji grada Tuzle, koji zahtjeva multisektorski pristup. Tokom izvještajnog perioda, na Grupi su delegirana tri individualna slučaja, od kojih se jedan odnosi na trgovinu djecom u svrhu prinudnog prosjačenja. Pored rada na konkretnim slučajevima, što je primarni zadatak, Grupa se zalaže za stvaranje sigurnog okruženja za normalan rast i razvoj djece u Tuzli. U tom smislu, tokom 2019. godine, grupa je radila na izradi Akcionog plana za djecu grada Tuzle 2020-2022. koji je u novembru mjesecu upućen na usvajanje gradskom vijeću.

Nakon dugogodišnjeg pritiska, na Incijativu Udruženja formiran je *Mobilni tim za prevenciju prosjačenja, zloupotrebe djece i drugih vidova eksploatacije za područje Grada Tuzle*. Tim je sačinjen je od socijalnih radnika Udruženja “Zemlja djece u BiH”, Centra za socijalni rad Tuzla i službenika policijskih uprava (Tuzla Zapad, Istok i Centar). Tim je radio na principu planskih akcija u cilju obilazaka lokacija prosjačenja, evidentiranja djece bez pratnje zatečene u prosjačenju te smještanje istih u Prihvatilište za djecu bez adekvatnog roditeljskog staranja. Mobilni tim je nastao kao rezultat implementacije Protokola za postupanje u slučajevima prosjačenja, skitnje, radne eksploatacije i drugih vidova zloupotrebe djece TK. U toku 2019.godine urađeno je 6 koordiniranih planskih akcija, kada je evidentirano ukupno **19** djece (13Ž/6M) koja prosjače sa roditeljima, ali u trenutku evidentiranja roditelji nisu bili sa djecom, već u daljem okruženju. Većinom je riječ o djeci koja dolaze sa drugih općina.. Od

ukupnog broja zatečene djece na ulici, 17 djece zbrinuto je u Prihvatište (13 djevojčica i 4 dječaka). Rad Mobilnog tima grada Tuzla u izvještajnoj godini rezultirao je smanjenjem broja djece u prosjačenju na području Grada Tuzla za 58% u odnosu na prethodnu godinu.

Udruženje “Zemlja djece u BiH”, u partnerstvu sa Centrom za socijalni rad Tuzla i gradskom upravom, u 2019. godini mapiralo je socijalno stanje i potrebe stanovnika mjesne zajednice Kiseljak, na čijem području se nalazi romsko naselje Kiseljak, kao i izbjegličkog kolektivnog naselja Mihatovići. Ova naselja prepoznata su kao naselja u kojima je izražena eksploatacija djece a u prethodnom period zabilježeno je i nekoliko slučajeva trgovine djecom. Za potrebe anketaranja domaćinstava, angažovani su student volonteri sa Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, koji su na početku angažmana prošli posebnu obuku a tokom cijelog procesa dobijali su mentorsku podršku socijalnih radnika iz centra za socijalni rad i Udruženja. U konačnici, mapiranje je rezultiralo izradom socijalne karte ovih naselja koja pruža detaljni uvid u socio-ekonomsko stanje porodica odnosno, uzroke koji mogu dovesti do nasilja i zloupotrebe djece, uključujući i trgovinu ljudima. Tokom samog provođenja socijalnog mapiranja zabilježen je jedan slučaj osnova sumnje za trgovinu ljudima, koji je odmah referisan na postupanje prema nadležnim institucijama, a zatim i procesuiran. Identifikovan je i značajan broj djece bez zdravstvenog osiguranja, kao i djece školskog uzrasta koja ne pohađaju osnovno obrazovanja, a za koje postoji veliki rizik da budu eksploatisane. Adekvatnim intervencijama centra za socijalni rad i “Zemlja djece u BiH”, tokom 2019. godine ova djeca su uključena u sistem zdravstvene zaštite i obrazovanja. Značajno je napomenuti da su u okviru ovoga ovih projektnih aktivnosti, koje su podržane od strane njemačke organizacije GIZ, unapređeni materijalni kapaciteti Centra za socijalni rad Tuzla u smislu kreiranja posebnog softvera i digitalizacije prikupljenih podataka o socijalno-ekonomskoj situaciji stanovnika mapiranih područja, što će doprinjeti efikasnijem i efektivnijem djelovanju ove ustanove prema najugroženijim pojedincima. Tokom terenskih posjeta u svrhu izrede procjene socijalnog stanja i potreba unutar Romskog naselja Ciljuge, opština Živinice, socijalni radnici Udruženja su također identifikovali alarmantan broj djece bez matičnog broja, isključenih iz svih socijalnih i zdravstvenih prava, koja žive u ekstremno teškim materijalnim uslovima. U partnerstvu sa relevantnim službama i institucijama najveći broj slučajeva je riješen (vidi Tabelu 1).

Na inicijativu udruženja “Zemlja djece u BiH” djeca žrtve nasilja, eksploatacije i trgovine ljudima su kao korisnici socijalne zaštite eksplicitno prepoznati u novom federalnom reformskog zakonu o zaštiti porodica sa djecom, koji u formi prednacrt zakona usvojen od strane federalnog parlamenta. Nadalje, na osnov iste inicijative, pravo na socijalnu zaštitu, odnosno dječiji dodatak, nije uslovljen statusom redovnog učenika.

U izvještajnom period, kroz direktnu podršku *savjetovanja i pomoći od strane socijalnog radnika udruženja, asistirano je u 177 slučajeva omogućavanja pristupa korisnika na ostvarivanju prava na porodičnu i socijalnu zaštitu.*

Tabela 1. Administrativno-pravne asistencije

Rb	Administrativno-pravne asistencije	Pokrenute	Završene	Postotak učinkovitosti
1	Asistencija pri upisu djece u Matičnu knjigu rođenih*	20	4	20%
2	Asistencija pri regulisanju zdravstvenog osiguranja	64	64	100%
3	Asistencija pri regulisanju dječijeg dodatka	38	37	97%
4	Asistencija pri regulisanju stalne novčane pomoći	3	2	66%
5	Asistencija pri regulisanju starateljstva/hraniteljstva	2	2	100%
6	Zanemarivanje i zapuštanje djeteta (referisanje)	12	12	100%
7	Prijava nasilja u porodici/međuvršnjačko	7	7	100%
8	Prijave djece koja su napustila školu	24	24	100%
9	Vanbračna zajednica sa maloljetnim licem	2	2	100%
10	Asistencija za Alternativni smještaj	3	3	60%
11	Maloljetnička trudnoća	1	1	100%
UKUPNO		176	158	

Nezavršeni slučajevi se odnose na prenos upisa u MKR (većinom su rođeni u Njemačkoj ili Hrvatskoj). Među ovim slučajevima je slučaj dvoje koja su referirana od strane Porodičnog suda u Berlinu. Radi se o djeci koja su kao pravno nevidljiva djeca došla u Njemačku, nemaju regulisan status u ovoj zemlji, a žrtve su porodičnog nasilja.

Dnevni centar za djecu u riziku (Tuzla) je svoje aktivnosti realizovao u prostorijama samog centra kao i na tri lokacije na području Tuzlanskog kantona: romskom naselju Kiseljak, izbjegličkom naselju Mihatovići i romskom naselju Ciljuge (Živinice). Terenske aktivnosti su se odvijale u prostorijama OŠ Podrinje (Mihatovići), Druge osnovne škole Živinice i novoizgrađenom Društvenom centru na Kiseljaku. Aktivnostima Dnevnog centra podržano je ukupno **134 djece (66M; 68Ž)**. Podrška u savladavanju nastavnog gradiva za djecu-korisnike Dnevnog centra (na svim lokacijama) organizovana je u skladu sa potrebama i mogućnostima djece, prije ili poslije školske nastave. Plan rada pružanja podrške je pratio redovni nastavni plan i program škole-razreda koje dijete pohađa. Glavni cilj aktivnosti jeste osiguranje redovnosti pohađanja nastave, te održivosti u školskom sistemu sa pozitivnim ocjenama. Za pojedine korisnike po potrebi organizovana je individualna nastava. U izvještajnom period svi korisnici dodatne podrške (134) zadržani su u obrazovnom sistemu, uspješno su završili razrede i prešli u naredni. Ocjene

je popravilo 55 djece, iz dva ili više školskih predmeta. Za sve korisnike Dnevnog centra obezbjeđen je topli obrok, te usluge vešeraja.

Kroz program *“Stariji brat, starija sestra”* obezbjeđena je i mentorska podrška za 12 djece koja su u visokom riziku od prosjačenja. Dvanaest volontera, studenata humanističkih fakulteta, razvijajući prijateljski odnos sa djecom doprinijela su da se posljedice negativnih faktora razvoja ublaže, te spriječi socijalna izolacija kao i njome često uvjetovane poteškoće u školi. Osim podrške u savladavanju školskog gradiva, mentorska podrška je uključivala i organizaciju slobodnog vremena djeteta, posjetama pozorštu, zabavnom parku, kinu, biblioteci, pojedinačnim i grupnim izletima i sl.

Zahvaljujući podršci Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke u okviru programa ostvarenih prometom Lutrije BiH u 2019. godini, Udruženje je implementiralo projekt pod nazivom *„Zajedno do dostupnog i održivog predškolskog i osnovnog obrazovanje za romsku i drugu ranjivu grupu djece“*. Opšti cilj projekta je zaštita i unapređenje prava na bezuslovno i kvalitativno obrazovanje romske i druge marginalizirane skupine djece od njihove najranije dobi. Prvi segment projekta odnosio se na aktivnosti podrške za romsku djecu predškolskog uzrasta od 3-5,5 godina, iz romskog naselja Kiseljak, kroz alternativni program predškolskog obrazovanja djece. Obuhvatio je 12 djece predškolskog uzrasta. Drugi segment projektnih aktivnosti sastojao se od edukativne podrške za ukupno 50 učenika u OŠ „Podrinje“ Mihatovići, prvenstveno romskoj djeci, u cilju poboljšanja obrazovnih rezultata i održivosti u osnovnom obrazovnom sistemu. Za korisnike ove podrške na početku školske godine obezbjeđen je paket školskog materijala (bilježnice, olovke, slikarski materijal, geometrijski set, itd.) a po potrebi i školska torba. S obzirom na činjenicu da većina korisnika živi u situaciji krajnje socijalne ugroženosti osigurani su i besplatni suhi obroci za djecu tokom radionica.

U svrhu podizanja javne svijesti o djeci ulice, kao i ukazivanja na postojeće mehanizme zaštite i servise podrške za djecu žrtve nasilja, prosjačenja i trgovine ljudima, Udruženje je organizovalo obilježavanje ***Međunarodnog dana djece ulice (12.april)***. Centralni sportsko-rekreativni događaj za djecu se desio na otvorenom stadionu “Telex”, uz učešće preko 120 djece iz 5 lokalnih zajednica u kojima Udruženje realizuje svoje aktivnosti. Po preporuci Konzorcijuma za djecu ulice, vodeće međunarodne mreže posvećene zagovaranju prava djece koja žive i/ili rade na ulici širom svijeta, i ovogodišnjim međunarodnim sloganom „Postizanje jednakosti“ „Mini olimpijada“ Udruženja je održana pod parolom ***„Dijete je dijete“***, koja je upućena prije svega BiH vlastima da prepoznaju da djeca ulice imaju jednaka prava kao i svako drugo dijete, što uključuje i njihovu vidljivost u zakonima i politikama kojima se definišu pojedina prava djeteta.

Na poziv CEST-a Federacije BiH i Francuske ambasade u BiH, predstavnik Udruženja “Zemlja djece u BiH” je u svojstvu edukatora učestvovalo u obuci sudija i tužioca na temu “Trgovine ljudima”. Obuka je održana 26.02.2019. godine u Sarajevu. Preko 20 sudija i tužilaca unaprijedilo je svoje znanje u primjeni međunarodnih i domaćih standarda trgovine ljudima te rane identifikacije i zbrinjavanja žrtava trgovine ljudima, sa posebnim fokusom na djecu. Učesnicima obuke predstavljen je i slučaj poznat pod nazivom “Hamidović”, koji se odnosi na međunarodnu trgovinu djece i žena, državljana BiH, u Francusku i ostale zemlje zapadne Evrope.

U izvještajnom period inteziviran je rad sa predstavnicima lokalnog referalnog mehanizma za suzbijanje prosjačenja i trgovine ljudima. Na inicijativu Udruženja održano je nekoliko intersektoralni sastanaka sa policijom i centrima za socijalni rad u cilju

prepoznavanja prinudnog braka kao oblika trgovine ljudima u slučajevima za koje je postojala osnova sumnje da se radi o navedenom krivičnom djelu. Kao rezultat toga, u 2019 godini Udruženje je identifikovalo dva slučaja trgovine maloljetnim djevojčicama (prinudni brak), koja su dalje referisana na nadležne institucije, od kojih je jedan slučaj procesuiran. U drugom slučaju, prevenirano je činenje krivično djela nad djetetom uz izricanje mjere pojačanog nadzora porodice djeteta od strane mjesno nadležnog centra za socijalni

UG OTAHARIN

Udruženje građana za promociju obrazovanja Roma "Otaharin" formirano je početkom 2005. godine od strane roditelja učenika romske nacionalnosti i drugih građana zainteresovanih za problematiku obrazovanja Roma u Bosni i Hercegovini. S obzirom na to da aktivno radimo na integrativnoj inkluziji Roma i Romkinja u Bijeljini, ali i širom Bosne i Hercegovine, posebnu pažnju u svom radu posvećujemo zaštiti ljudskih prava, zaštiti djece i borbi protiv trgovine ljudima. Svakodnevno prisustvo u romskoj zajednici i bogato iskustvo u radu nas je podstaklo da u lokalnoj zajednici formiramo referalne mehanizme, regulišemo principe rada ovih mehanizama, da planiramo aktivnosti u cilju direktne asistencije djeci u riziku kroz socijalne usluge i psihosocijalnu podršku; podizanje svijesti građana i institucija o problemu trgovine ljudima, ranih brakova i prosijačenja; promocija zdravih stilova života; unapređenje odgovora institucija u slučajevima sumnje da je došlo do nasilja nad djecom, eksploatacije, trgovine ljudima, prinudnog prosijačenja i rane udaje.

Dnevni centar funkcioniše od 2014. godine i pruža široki spektar socijalnih usluga koje su prevashodno dostupne djeci u riziku, ali i drugim marginalizovanim i ugroženim socijalnim kategorijama. Od osnivanja DC-a do kraja 2019, registrovano je ukupno **286** korisnika. U toku 2019. godine, broj aktivnih korisnika je bio **130** (**85** dječaka i **45** djevojčica). Na mjesečnom nivou je **prosječno 60 djece** koristilo bar jednu uslugu DC-a tokom 2019, a na dnevnom **oko 20**.

Iskusan tim terenskih radnika / medijatora UG „Otaharin“ čine 3 Romkinje i 1 Rom. Terenski radnici / medijatori svakodnevno posjećuju korisnike u romskom naselju. Uživaju značajan ugled i povjerenje članova romske zajednice; prate situaciju u zajednici, ali i rade preventivno kroz podizanje svijesti članova romske zajednice o neprihvatljivom ponašanju. Vrlo često oni prvi dolaze do informacija o slučajevima nasilja, eksploatacije djece, ranih brakova, a o stanju na terenu izvještavaju stručni tim. Oni su takođe i članovi Mobilnog interventnog tima (MIT).

Stručni tim UG „Otaharin“ čine psihološkinja, specijalna pedagogica/defektološkinja, socijalna radnica, profesorica razredne nastave, pravnik i izvršni direktor UG „Otaharin“. O svim slučajevima za koje se sumnja da se radi o nasilju ili bilo kom obliku trgovine ljudima, o istom se sačinjava službena zabilješka i slučaj se prijavljuje nadležnim institucijama (policiji, centru za socijalni rad, Kancelariji ombudsmena za djecu RS i sl). Identifikovani slučajevi se najčešće delegiraju i Radnoj grupi i /ili MIT timu, kako bi se pronašlo najbolje moguće rješenje.

Radna grupa za zaštitu bezbjednosti djeteta Grada Bijeljina imenovana je 06. novembra 2014. godine sa zadatkom

implementacije aktivnosti vezanih za zaštitu bezbjednosti djece kroz multisektorsko djelovanje. Na sastancima Radne grupe se razmjenju informacije i diskutuje se o mogućim djelovanjima. U radu Radne grupe učestvuje Gradska uprava Grada Bijeljina, Centar za socijalni rad Bijeljina, Dom zdravlja Bijeljina, Okružno tužilaštvo Bijeljina, Osnovni sud Bijeljina, Centar javne bezbjednosti Bijeljina, Granična policija Bijeljina, Aktiv direktora osnovnih škola Bijeljina, Centar za pružanje besplatne pravne pomoći Banja Luka – kancelarija Bijeljina, Udruženje žena „Romkinja“ Bijeljina, UG „Otaharin“ Bijeljina. Koordinator Radne grupe je predstavnik Centra za socijalni rad. Pored RG Bijeljina, na inicijativu UG „Otaharin“, formirane su i Radne grupe za zaštitu bezbjednosti djeteta u Živinicama (2015) i Brčko distriktu (2016).

U ciljnu grupu spadaju sva djeca 0-18 godina koja su u srednjem ili visokom riziku kada se radi o njihovoj bezbjednosti. Kriterijumi za srednji i visoki rizik se definišu na osnovu detaljne i kombinovane ocjene tri glavna faktora stanja djeteta: rizika, ranjivosti i zaštitnih faktora. Nakon početne procjene situacije djeteta na osnovu Konvencije o pravima djeteta, a u skladu sa Univerzalnim indikatorima za dobrobiti djece, a koji su bezbjednost, zdravlje, postignuta njega i uključenost, članovi Radne grupe moraju procijeniti slučaj u skladu sa kriterijumima za srednji/visoki rizik. Glavni cilj radnih grupa je zaštita djece, primjena i poštovanje Konvencije UN-a o pravima djeteta u skladu sa Univerzalnim indikatorima za dobrobiti djece iz područja bezbjednosti, zdravlja, postignute njega i uključenosti, u skladu sa Zakonom o socijalnoj zaštiti Republike Srpske, Zakonom o dječijoj zaštiti, Zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Republike Srpske, Zakonom o zaštiti ličnih podataka BiH i ostalih zakona i podzakonskih akata koji su relevantni za konkretnu materiju. Rad i aktivnosti Radne grupe vrše se kroz provođenje sljedećih koraka: identifikaciju slučaja, upućivanje/predlaganje slučajeva i rješavanje slučajeva djece srednjeg i/ili visokog rizika. Sastanci RG se organizuju jednom u dva mjeseca i na njima se predlažu slučajevi, prave akcioni planovi i dijele zaduženja članovima. Slučajevi su uglavnom složeni do te mjere da se ne mogu riješiti bez multidisciplinarnog pristupa. Tokom 2019. godine održano je ukupno 8 sastanaka radnih grupa – 6 pojedinačnih i dva zajednička.

Mobilni interventni tim (MIT) je formiran 2011. godine na inicijativu UG „Otaharin“ i čine ga predstavnici institucija - Centar za socijalni rad, Gradska uprava, osnovne škole, i predstavnici UG „Otaharin“. Osnovni cilj MIT posjeta je uključivanje što većeg broja romske djece u školski sistem, kao i obezbjeđivanje redovnosti pohađanja nastave. Pored ovog, bitan segment je i savjetodavni rad sa djecom koja ispoljavaju oblike delinkventnog ponašanja, kako u školi, tako i kod kuće. MIT posjete se organizuju jednom mjesečno tokom školske godine, a u prosjeku, u toku jedne posjete se obiđe 10 različitih porodica. Uspjeh je evidentan kod oko 30% djece koja se redovno obilaze. U toku 2019. godine organizovano je 8 MIT posjeta.

Na inicijativu UG „Otaharin“ prvobitni dokument Protokola je izrađen, usvojen i potpisan u januaru 2012.godine sa ciljem regulisanja prava i obaveza subjekata koji su nadležni za postupanje, a kako bi se obezbjedila efikasnija zaštita djece koja su zatečena u prosijačenju. UG „Otaharin“ je iniciralo revidiranje Protokola 2017. godine. Protokol je revidiran i potpisan 20. februara 2018. godine.

Po ugledu na referalne mehanizme u Bijeljini UG „Otaharin“ je inicirao uspostavljanje i usvajanje istih Opštini Živince i Brčko Distriktu. Kao najveći nedostatak u njegovoj primjeni, izdvaja se nepostojanje smještajnih kapaciteta za djecu, tako da djeca na kraju dana opet završe na ulici. Tokom akcija suzbijanja prosjačenja, policija i CSR sklone djecu sa ulice u Dnevni centar

„Otaharin“ili Dnevni centar u sklopu CSR, međutim, to su dnevni boravci i oni tu imaju mogućnost da ostanu najduže do 18:00 časova, nakon čega su ponovo prepušteni sami sebi i roditeljima koji ih navode na prosjačenje. Inicijativu UG „Otaharin“ za otvaranje Prihvatne stanice/Prihvatilišta u Bijeljini koja bi omogućila smještaj djece i izdvajanje iz sredine koja ih ugrožava podržala je i Radana grupa za bezbjednost djece, a od 2019. i Holandska ambasada kroz projekat koji sprovodi UG „Otaharin“.

U junu 2019. godine je u bijeljini održan Okrugli sto o temi „Zaštita prava i najboljeg interesa djece u riziku“, u okviru čega je organizovana i pres konferencija na datu temu. Prisustvovali su članovih svih relevantnih institucija i organizacija.

U julu 2019. godine organizovan je završni događaj u okviru jednog od naših projekata kroz koji je bio podržan rad svih referalnih mehanizama, a na pres konferenciji, koja je bila dio ovog događaja, predstavljeni su rezultati i prepreke sa kojim smo se suočavali u borbi protiv nasilja i trgovine ljudima (prosjačenje i maloljetnički brakovi na prvom mjestu).

Tradicionalno je, 18. oktobra 2019, obilježen Evropski dan borbe protiv trgovine ljudima. Ove godine je ovaj datum obilježen na radionicama u Dnevnom centru, gdje su djeca imala priliku da se podsjetu šta sve podrazumijeva trgovina ljudima i kako je prevenirati.

U novembru 2019. organizovana Konferencija "Društvena uključenost i integracija romske djece" na kojoj je bilo prisutno 38 učesnika sa lokalnog entitetskog i državnog nivoa. Čitav događaj je bio medijski praćen. Odmah nakon ove konferencije, održan je i trening za profesionalce koji rade direktno sa korisnicima, o temi: "Obrazovanje za društvenu pravdu".

Na osnovu posljednjeg izvještaja za Ministarstvo sigurnosti BiH o pojavnim oblicima trgovine ljudima, za 2019. godinu, u Bijeljini je identifikovano **58 djece zatečene u prosjačenju** iz 17 različitih porodica. To su uglavnom porodice koje se već dugi niz godina bave prosjačenjem i koje su poznate svim građanima Bijeljine. Kada je riječ o **maloljetničkim brakovima**, identifikovana su i prijavljena nadležnim institucijama **3** tokom 2019. godine. Iako su u nekim od ovih slučajeva relevantne institucije odreagovala izlaskom na teren, nije bilo rezultata u vidu potpune asistencije potencijalnim žrtvama. Od 17 porodica zatečenih u prosjačenju, dvije se naročito izdvajaju, kako po broju djece (u jednoj porodici je sedmoro, a u drugoj osmoro djece), tako i po periodu provedenom na ulici. Protiv majki je u novembru 2017. godine podignuta tužba zbog grubog zanemarivanja djece i navođenja na prosjačenje, a u postupku su svjedočili skoro svi članovi Radne grupe za zaštitu bezbjednosti djeteta. Tokom 2019, obje su dobile oslobađajuće presude.

Imajući u vidu odredebe Konvencije o pravima djeteta, koje, pored međunarodnog standarada, pružaju i dio pravnog okvira BiH, djeca su sve osobe do navršene 18. godine života. Kao posebnoj grupi sa zaštićenim karakteristikama, djeci je neophodno pružiti dužnu pažnju i zaštitu, te im omogućiti nesmetan razvoj, obrazovanje i poštovanje zagarantovanih prava. Dječaci Romi i djevojčice Romkinje su često isključeni iz sveobuhvatne zaštite dječijih prava, jer se netačnim tumačenjem, neki za njih štetni obrasci ponašanja tolerišu kao tradicija Roma. Duboko smo uvjereni da i romska djeca zaslužuju da njihova prava budu poštovana, da njihov najbolji interes bude iznad štetnih tradicija i kvazitradicija, te da im bude dostupno sve ono što im na osnovu njihove dobi i zaštićenih karakteristika pripada. UG „Otaharin“ je, uz podršku Radne grupe za zaštitu bezbjednosti djeteta, uočilo nedostatak smještanih kapaciteta koji bi bili korišćeni za hitne intervencije izmještanja djece u riziku iz sredina koje su za njih štetne, makar se radilo i o porodici djeteta, kao jednu od glavnih prepreka za funkcionisanje referalnih

mehanizama i za poštovanje najboljeg interesa djeteta. U toku 2018. godine smo započeli inicijativu, koja je nastavljena i u 2019, a ogleda se u procjeni kapaciteta mehanizama za zaštitu djece, zagovaranju kod donosilaca odluka i vodećih u nadležnim institucijama i podnošenjem zvaničnih inicijativa. Ove aktivnosti se nastavljaju i u 2020.

FONDACIJE „LARA“

Tokom 2019. godine Fondacija „Lara“ je u saradnji sa članicama Mreže RING bila aktivna u oblasti edukacije, praćenja i analize stanja u oblasti trgovine ljudima, prevenciji i informisanju građana o rizicima trafikinga i pružanju pomoći žrtvama i/ili potencijalnim žrtvama trgovine ljudima. Mreža RING trenutno broji 15 članica, a pored Fondacije „Lara“ koja je koordinirajuća organizacija, Mrežu čine: Fondacija „Udružene žene“ Banja Luka, Udruženje žena Derventa, Udruženje građana „Budućnost“ Modriča, Centar ženskih prava Zenica, Udruženje žena Romkinja „Bolja budućnost“ Tuzla, Udruženje žena „Maja“ Kravica, Udruženje žena „Most“ Višegrad, Udruženje žena „Goraždanke“ Goražde, Udruženje „Žena BiH“ Mostar, Udruženje „Romska djevojka-Romani ćej“ Prnjavor, Udruženje aktivnih žena „Gender“ Brčko, Udruženje za razvoj i edukaciju mladih „Siguran korak“ Bijeljina, Udruženje „Novi put“ Mostar i Udruženje „HO Horizonti“ Tuzla.

Mreža RING je i u 2019. godini uspostavljala nove saradnje i partnerstva i/ili jačala postojeće u cilju pružanja efikasnijeg odgovora na nove trendove u oblasti trgovine ljudima, pružanja pomoći žrtvama i potencijalnim žrtvama trgovine ljudima i unapređenja ukupne antitrafiking akcije. U posljednjih par godina, povećani priliv i prolazak migranata i izbjeglica kroz našu zemlju je postavio i nove izazove pred članice Mreže RING, potrebu dodatnog jačanja kapaciteta i uspostavljanja saradnje sa novim relevantnim institucionalnim i vaninstitucionalnim akterima, imajući u vidu da veliki talas migracija otvara i nove vrste rizika od povećanja trgovine najranjivijim kategorijama migranske pulacije, posebno djecom, ženama i maloljetnicima bez pratnje. U tom smislu, saradnja je u velikom broju aktivnosti pojačana sa policijskim agencijama (Granična policija BiH, SIPA), Službom za poslove sa strancima, sa domaćim nevladinim organizacijama koje su direktno uključene u zbrinjavanje izbjeglica i migranata (Udruženje Žene sa Une“ Bihać) kao i sa međunarodnim organizacijama koje su najaktivnije u ovoj problematici (IOM, OSCE i dr.).

RADIONICA „TRGOVINA LJUDIMA – ROPSTVO MODERNOG DOBA“ Ovaj bazični edukativni seminar je organizovan 18. i 19. marta 2019. godine u Bijeljini u cilju osnaživanja kapaciteta članica i podržavateljica RING mreže za rad na sprečavanju trgovine ljudima i pružanju podrške žrtvama, 24 mlade aktivistkinje iz sedam aktuelnih članica RING-a i tri druge organizacije koje su pokazale interes za temu trgovine ljudima su stekle osnovna znanja iz ove oblasti. Šest organizacija koje su prošle osnovnu obuku na temu trgovine ljudima (UŽ „Maja“ Kravica, UŽ „Jadar“ Konjević Polje, „HO Horizonti“ Tuzla, UŽ „Viktorija“ Pale i Fondacija „Udružene žene“ Banja Luka i UREM „Siguran korak“ Bijeljina) su primijenile u praksi stečeno znanje kreiranjem i realizacijom lokalnih antitrafiking akcija u svojim gradovima, na osnovu poziva za dostavljanje prijedloga malih projekata. Akcije su realizovane tokom aprila i maja 2019. godine i uključivale su širok spektar aktivnosti (edukacije za učenike osnovnih i srednjih škola, kafe sesije, ulične performance, javni čas za student pravnog fakulteta, promociju filma i sl.), ciljnih grupa (djeca,

mladi, muškarci, žene), saveznika (druge organizacije, centri za socijalni rad, mediji, akademska zajednica...), i ostvareni su značajni rezultati.

KONFERENCIJA „TRGOVINA LJUDIMA U USLOVIMA MIGRANTSKE KRIZE“ je održana 20. maja 2019. godine u Sarajevu i okupila je više od 50 predstavnika relevantnih vladinih i nevladinih aktera koji u svom mandatu imaju pitanja koja se tiču prevencije i suzbijanja trgovine ljudima. Cilj Konferencije je bio da se indentifikuju potencijalni rizici od trgovine ljudima u uslovima migrantske krize i da ukažemo na problem produbljivanja predrasuda, mitova i ksenofobije prema migrantima. U okviru prvog panela bilo je govora o institucionalnom odgovoru na problem migratske krize u BiH i odnos građanstva/javnosti na migrante i izbjeglice. Kao rezultat konferencije, izlaganja i diskusije, uslijedilo je nekoliko preporuka i zaključaka, od kojih izdvajamo sljedeće: Uvesti jasnije procedure kako bi se prepoznale žrtve trgovine ljudima; Raditi na edukaciji kako bi se smanjilo nepovjerenje prema migrantima i ksenofobija među lokalnim stanovništvom; Ujednačiti evidencije izradom baze podataka u cilju bolje informisanosti o broju migranata; Iako postoji prisutnost na terenu različitih aktera koji rade na pružanju pomoći, smještaju i različitim vrstama podrške migrantima, nesumljivo je da u BiH ne postoji jedinstven i sinhronizovan, sistemski uvezan odgovor. Dobrim dijelom je to zbog administrativnopolitičke iscjepkanosti države i različitih stavova pojedinih političkih opcija spram potrebne reakcije BiH na tzv "migrantsku krizu".

U Banjaluci je 30. maja 2019. godine držana stručna rasprava na temu primjene Krivičnog zakonika Republike Srpske u oblasti trgovine ljudima i u vezi sa ključnim problemima u identifikaciji žrtava trgovine ljudima (organizator Fondacija „Udružene žene“ Banja Luka). Skup je okupio veliki broj relevantnih institucionalnih i vanistitucionalnih aktera koji su identifikovali osnovne probleme u primjeni zakona i dali preporuke za unapređenje postupanja svih relevantnih subjekata.

U Sarajevu je 20.6.2019. godine održan Okrugli sto „Naknada nematerijalne štete za žrtve trgovine ljudima u okviru krivičnog postupka – iskorak ka dobrim praksama“ na temu unapređenja odgovora na problem trgovine ljudima (organizator Centar ženskih prava Zenica). I ovaj skup je okupio veliki broj predstavnika/ca ključnih institucija u sistemu zaštite žrtava trgovine ljudima: Ministarstvo sigurnosti BiH, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Državna agencija za istrage i zaštitu, Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, predstavnici/ce pravosuđa, kao i domaćih i međunarodnih organizacija koje djeluju na pitanjima sprečavanja, suzbijanja trgovine ljudima i pružanju zaštite. Svi učesnici su se složili da je potrebno proaktivno raditi na poboljšanju odgovora na problem trgovine ljudima, te su usaglašeno donijeli sljedeće preporuke i zaključke: Unapređenje sistema podrške za žrtve trgovine ljudima kroz reformu postojećeg referalnog mehanizma na način da pravnu pomoć i podršku žrtvama pružaju organizacije koje imaju uspostavljene funkcionalne servise besplatne pravne pomoći i izgrađene kapacitete na polju borbe protiv trgovine ljudima.

Na sastanku razmjene iskustava, dobrih praksi i prepreka u radu koji je organizovan u Beogradu, 17.05.2019. godine, predstavnice četiri organizacije članice Mreže ("Most" Višegrad, "Maja" Kravica, "Siguran korak" i "Lara" Bijeljina) sastale su se sa predstavnicima ASTRA iz Beograda, NVO Atina, Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima i državnim koordinatorom za borbu protiv trgovine ljudima Srbije i razgovarale o aktuelnoj situaciji u oblasti trgovine ljudima u Srbiji i BiH kao i o konkretnim aktivnostima i programima. Sastanak je bio značajan posebno za razmjenu mišljenja i informacija koje se tiču radne eksploatacije

i odgovora na situaciju migrantske krize, budući da se BiH tek počela suočavati sa određenim rizicima koje pomenute situacije donose, dok su organizacije i institucije u Srbiji suočene s tim problemom duže vrijeme i mogli su s nama podijeliti ono što se u njihovom radu pokazalo kao pozitivno i djelotvorno. U okviru regionalne saradnje predstavnica Fondacije "Lara" je učestovala na regionalnoj konferenciji protiv trgovine ljudima „Zajedno možemo“ Zajedno u borbi protiv trgovine ljudima“, u okviru obilježavanja mjeseca podizanja svijesti o trgovini ljudima u Tirani, 30. oktobra 2019. godine, u organizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova Albanije, Kancelarije državnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima ONAC i GIZ-a.

Fondacija „Lara“ u partnerstvu sa ostalim članicama RING mreže i u saradnji sa brojnim drugim akterima iz vladinog i nevladinog sektora, već dugi niz godina obilježava datume vezane za borbu protiv trgovine ljudima, prije svega 18. oktobar, Evropski dan borbe protiv trgovine ljudima i 2. decembar, Međunarodni dan borbe za ukidanje ropstva.

RING mreža je 2019. godine, Evropski dan borbe protiv trgovine ljudima obilježila u četiri grada Bosne i Hercegovine: Banja Luka, Sarajevo, Bijeljina i Tuzla kada su članice mreže RING (Fondacija "Udružene žene" iz Banjaluke, Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost" Tuzla, Centar ženskih prava Zenica) organizovale javne događaje (okrugli sto, javna rasprava...) na temu „Podizanje svijesti javnosti o trgovini ljudima u migracionim tokovima“ koji su okupili najvažnije aktere u prevenciji i suzbijanju trgovine ljudima na lokalnom nivou. Tema je izabrana u skladu sa javnim pozivom Ministarstva bezbjednosti i prioritetima koji su oni prepoznali kao najbitnije za aktuelni kontekst BiH u oblasti trgovine ljudima po pitanju teme i ciljanih lokacija. Neki od zaključaka sa javnih skupova održanih povodom obilježavanja 18. oktobra su: (a) Sve službe koje se bave ovim problemom dobro su organizovane i međusobno sarađuju kako bi pomogli migrantima na najbolji način. Što se tiče samih migranata i izbjeglica oni ne žele da ostanu na našem području, odlaze što bliže granici prema Hrvatskoj, a odatle čim im se ukaže prilika odlaze u zemlje zapadne Evrope. Istaknuto je takođe da na području Bijeljine nije bilo nekih većih problema sa njima niti su zabilježeni neki prekršaji. (Okrugli sto „Tokovi i stanje migracija na lokalnom nivou“, 18.10.2019., Bijeljina, Fondacija „Lara“) Potrebno je aktivirati sve mjere predviđene Strategijom u oblasti migracija i Akcionim planom za period 2016-2020. godina. Dati akcenat na povećanje efikasnosti nadzora i kontrole državne granice BiH; Unaprijediti sistem kontrole ulaska i boravka stranaca u Bosni i Hercegovini; Podići na viši nivo zaštitu i bezbjednost građana Bosne i Hercegovine; Obezbjediti dodatne smještajne kapacitete za migrante i pri tom voditi računa da ti kapaciteti budu prilagođeni boravku migranata, posebno vodeći računa i dostupnosti higijenskih čvorova prema broju migranata smještenih u jednoj smještajnoj jedinici; Uspostaviti jasne operativne procedure za postupanje svih nadležnih organa sa jasnim definisanjem nadležnosti pojedinih organa i institucija; Jačati kapacitete institucionalnih mehanizama nadležnih za postupanje po pitanju migracija uključujući graničnu policiju, službe za davanje azila i službu za polsove sa strancima; Obezbjediti finansijsku podršku međunarodne zajednice (Evropska unija, IOM, UNHCR, Međunarodni crveni krst, UNICEF i Save The Children) a i drugih organizacija koji imaju mandat za djelovanje u ovoj oblasti i imaju finansijska sredstva za ove namjene; Uputiti pisma Predsjedništvu BiH, Ministarstvu bezbjednosti BiH i VTSV sa zaključcima i preporukama sa ovog okruglog stola. (Okrugli sto „Migracije su ljudsko pravo – Pokažimo humanost i spriječimo trgovinu ljudima“, 21.10.2019. godine, Banja Luka, Fondacija „Udružene žene“). Raditi na podizanju svijesti društvene zajednice; Organizovati sastanak sa premijerom TK, Ministarstvom za rad i socijalnu politiku,

Zavodom za javno zdravstvo TK i Ministarstvom zdravstva kako bi se u postojećim objektima angažovao jedan doktor i dva medicinska tehničara koja bi radila samo sa migrantima; Formiranje medicinskog tima. (O(Okrugli sto „Migracije su ljudsko pravo – pokažimo humanost i spriječimo trgovinu ljudima“, 18.10.2019., Tuzla, Udruženje žena Romkinja „Bolja budućnost“) - Trenutno u Bosni i Hercegovini niko ne razumije i ne vidi ljude u pokretu kao ljude koji su u riziku da postanu ili su već postali žrtve trgovine ljudima. Dok god se ljudi dehumaniziraju, što je trenutno slučaj u Bosni i Hercegovini, teško nam je prepoznati i raditi na prevenciji rizika trgovine ljudima; Kao građani i građanke društva kroz koje prolaze ljudi u pokretu trebalo bi da se više i aktivnije uključimo u prevenciji rizika trgovine ljudima, kako kroz informiranje šire javnosti o ovom problemu tako i kroz formiranje mreže podrške žrtvama trgovine ljudima. (Konsultacijska sesija „Podizanje svijesti javnosti o trgovini ljudima u migracionim tokovima“, 18.10.2019., Sarajevo, Centar ženskih prava) Aktivnost: OBILJEŽAVANJE 2. DECEMBRA – MEĐUNARODNOG DANA BORBE ZA UKIDANJE ROPSTVA Mjera iz Akcionog plana: C.4. Podizanje nivoa svijesti opšte javnosti i javno obrazovanje Međunarodni dan borbe za ukidanje ropstva je 2019. godine obilježen u 10 gradova (Derventa – Udruženje žena Derventa, Modriča – UG „Budućnost“, Bratunac – UŽ „Maja“, Višegrad – UŽ „Most“, Mostar – Udruženje „Novi put“ i „Žena BiH“, Goražde – UŽ „Goraždanke“, Bijeljina – UREM „Siguran korak“, Brčko – Udruženje aktivnih žena „Gender“, Prnjavor – Udruženje „Romska djevojka – Romani ćej“ i Tuzla – Udruženje žena Romkinja „Bolja budućnost“) u formi različitih javnih događaja u cilju podizanja svijesti građana/ki koji žive u ovim zajednicama o oblicima trgovine ljudima, te opasnostima i posljedicama ovog ozbiljnog kršenja ljudskih prava. Za tu priliku su urađeni info leci koji su u fokus stavili osnovne elemente trgovine ljudima i važnost reagovanja u slučajevima sumnje na trgovinu ljudima. Letak sadrži i osnovne kontakt informacije relevantnih institucija vlasti i nevladinih organizacija gdje se građani mogu obratiti za pomoć i informacije. IV. DIREKTNA POMOĆ ŽRTVAMA Mjera iz Akcionog plana: D.5. Osigurati efektivan pristup pravdi i odgovarajućim pravnim sredstvima za žrtve trgovine ljudima U okviru direktne pomoći, Fondacija „Lara“ i ostale članice RING mreže su u skladu sa kapacitetima svojih organizacija pružali različite vrste pomoći i podrške za žrtve žrtvama i potencijalnim žrtvama trgovine ljudima: rehabilitacija i reintegracija kroz zbrinjavanje u sigurne kuće, pravno savjetovanje i informisanje, ekonomsko osnaživanje, interventna finansijska podrška i druge vrste podrške u zavisnosti od trenutnih potreba na terenu. U Sigurnoj kući Fondacije „Lara“, u toku 2019. godine, zbrinute su ženske maloljetne osobe sa povećanim rizikom ili elementima trgovine ljudima u svrhu seksualne i/ili radne eksploatacije i prisilnog prosjačenja. Boravak svake od njih bio je dugoročan (godinu dana i duže), produžujući se za neke od njih i u 2020. godini. Za dvije maloljetne korisnice, koje su bile smještene u Sigurnu kuću Fondacije „Lara“ zbog seksualnog nasilja sa elementima trgovine ljudima, 2019. godine je uspješno, nakon više od godinu dana boravka, obezbjeđena reintegracija i povratak u porodicu i društvo. Zbrinute su i nove korisnice, takođe ženske osobe mlađe od 18 godina, kod kojih su takođe prisutni elementi krivičnog djela trgovine ljudima i osobe su sa izraženo pojačanim rizikom da budu trgovane. S.A. (15) je smještena u Sigurnu kuću u februaru 2019. godine zbog seksualnog nasilja koje je pretrpjela od više starijih muških osoba. U njenom slučaju nadležne službe nisu pravovremeno reagovala nakon što je slučaj objelodanjen, ali je vrlo brzo, na preporuku pravnice Fondacije „Lara“, ona izuzeta iz sredine u kojoj je bila i smještena u Sigurnu kuću gdje i trenutno boravi i završava deveti razred osnovne škole. Krajem 2019. godine je podignuta optužnica i određen pritvor za dvije starije muške osobe za

krivično djelo obljube nad maloljetnim licem. S.M. (15) potiče iz romske porodice. Roditelji su je radi prisilnog braka prodali starijem muškarcu sa kriminalnim dosijeom u policiji (prije nekoliko godina je bio na izdržavanju zatvorske kazne zbog silovanja). Živjeli su u neuslovnoj napuštenoj kući, a u Sigurnu kuću je smještena u junu 2019. godine zbog pretrpljenog fizičkog nasilja od muža sa kojim je u tom momentu bila u drugom stanju. S.M. se u decembru 2019. godine porodila i zajedno sa bebom i dalje boravi u Sigurnoj kući. V. UČEŠĆE U AKTIVNOSTIMA IZVAN PROJEKTNIH AKTIVNOSTI FONDACIJE "LARA" I RING MREŽE Tokom 2019. godine, Fondacija "Lara" je aktivno učestvovala u velikom broju značajnih aktivnosti i inicijativa na državnom nivou, a koje su se ticale, prije svega, reorganizacije i rekonstrukcije regionalnih monitoring timova i učešća u Radnoj grupi formiranoj za izradu Strategije suprostavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini za period 2020-2023. godina. Konkretno, te aktivnosti su obuhvatile: ▪ Učešće na dva sastanka koji su za cilj imali razgovor o koracima koje treba preduzeti u cilju reorganizacije i rekonstrukcije regionalnih monitoring timova – decembar 2018. i april 2019. godine (u organizaciji Ministarstva bezbjednosti - Osjek za borbu protiv trgovine ljudima) ▪ Učešće na radionici „Unapređenje saradnje i komunikacije nadležnih institucija u identifikaciji i pružanju podrške (potencijalnim) žrtvama trgovine ljudima“ – septembar 2019. godine, Jahorina (u organizaciji IOM-a) ▪ Učešće dva sastanka Radne grupe za izradu Strategije u oblasti borbe protiv trgovine ljudima za period 2020-2023. godine, oktobar i novembar 2019. godine (u organizaciji Ministarstva bezbjednosti - Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima)

CENTAR ŽENSKIH PRAVA

Centar ženskih prava u oblasti prevencije i suzbijanja trgovine ljudima u 2019. godini obuhvatio je tri osnovna polja aktivnosti: besplatnu pravnu pomoć, zagovaranje dosljedne primjene zakonskih i i institucionalnih rješenja u slučajevima trgovine ljudima i uticaj na razvijanje politika prevencije i zaštite i podizanje svijesti stručne i opšte javnosti o problemu trgovine ljudima i praksama zaštite žrtava.

Centar ženskih prava je kroz servis besplatne pravne pomoći, iako nije dio državnog referalnog mehanizma za borbu protiv trgovine ljudima, na poziv OSCE-a zastupao interese oštećene, žrtve trgovine ljudima, pred Okružnim sudom u Banja Luci. Pomoć se odnosila na neposredno zastupanje oštećene pred sudom kao i poduzimanje niza pripremnih radnji koje su između ostalog zahtijevale i sačinjavanje Prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva. U februaru 2019. godine Okružni sud u Banjaluci, donio i javno je objavio presudu u kojoj je optuženi pored kazne od 5 godina zatvora, obavezan isplatiti oštećenoj 7.500 KM na ime naknade nematerijalne štete.

Ovo je prvi ovakav primjer u sudskoj praksi BiH, imajući u vidu činjenicu da su do sada naknadu nematerijalne štete uspjele ostvariti samo žrtve seksualnog nasilja u ratu – do trenutka ove presude.

Činjenica je da je uz angažman Centra ženskih prava, sinergijom, zajedničkim predanim i profesionalnim radom institucija pravosuđa, izuzetnih stručnjakinja koje su uradile psihološko i neuropsihijatrijsko vještačenje, postignut izvanredan uspjeh.

Osim zastupanja na sudu Centar je pružio pomoć kod pribavljanja ličnih dokumenata, posredovao kod ostvarivanja prava žrtve na jednokratnu socijalnu pomoć, prava na zdravstvenu zaštitu, razmatranja načina za ponovno uključivanje u proces školovanja, otvaranja računa u banci. Tokom svih kontakata sa ustanovama i institucijama, prevazilaženja prepreka i suočavanja sa predrasudama uposlenika/ca jasno je bilo da bi žrtva sama teško ili nikako ostvarila ova prava.

O pozitivnoj praksi odlučivanja o IPZ - nematerijalna šteta, u krivičnom postupku za trgovinu ljudima izvijestile smo VSTV, OSCE. Informacija je podijeljena i putem socijalnih mreža. Dokazano je da je postojeći zakonodavni okvir dobar i u skladu sa međunarodnim standardima, te da sistem funkcioniše kada se norme dosljedno primjenjuju što direktno ima za posljedicu ispunjenje svrhe kažnjavanja. Želimo da ovakva vrsta saradnje bude ogledan primjer dobre prakse saradnje pravosuđa i nevladinog sektora i da ipak razlozi kao odugovlačenje sudskog postupka, nedostatak finansijskih sredstava, nepreciziranje zahtjeva od strane oštećene (koja je najčešće pravno neuka osoba) nisu argumenti da se dosljedno ne primjenjuju odredbe Zakona o krivičnom postupku.

Krajem juna 2019. Centar je u Sarajevu realizovao Okrugli sto „Naknada nematerijalne štete za žrtve trgovine ljudima u okviru krivičnog postupka - iskorak ka dobrim praksama“. Prezentiran je prvi slučaj u Bosni i Hercegovini naknade nematerijalne štete za žrtvu trgovine ljudima u krivičnom postupku tokom kojeg je Centar, u okviru servisa besplatne pravne pomoći, zastupao žrtvu trgovine ljudima i uspio ishodovati da naknada nematerijalne štete bude u cjelosti dosuđena žrtvi. Svi učesnici su se složili da je potrebno proaktivno raditi na poboljšanju odgovora na problem trgovine ljudima, te su usaglašeno donijeli sljedeće preporuke i zaključke: unapređenje sistema podrške za žrtve trgovine ljudima kroz reformu postojećeg referalnog mehanizma na način da pravnu pomoć i podršku žrtvama pružaju organizacije koje imaju uspostavljene funkcionalne servise besplatne pravne pomoći i izgrađene kapacitete na polju borbe protiv trgovine ljudima; jačanje partnerstva i saradnje između institucija i organizacija civilnog društva u cilju stvaranja funkcionalnog i efikasnog modela zaštite žrtava trgovine ljudima. Zaključeno je da svaka od institucija u lancu zaštite treba proaktivno djelovati na poboljšanju položaja žrtava trgovine ljudima u svom domenu i okviru svojih nadležnosti. Okruglom stolu prisustvovali su predstavnici/ce institucija pravosuđa, VSTV-a, EU Delegacije u BiH, međunarodnih i domaćih organizacija u BiH koje su angažovane u oblasti zagovaranja poboljšanja sudskih i institucionalnih praksi.

Na poziv Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima koja je pri Ministarstvu unutrašnjih poslova Crne gore, predstavница Centra je učestvovala na sastanku Nacionalnih koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima jugo-istočne Evrope. iz cijele regije. Na sastanku je prezentirala već gore pomenuti slučaj. Radi se o rijetkoj praksi u cijelom regionu. Žrtve se uglavnom upućuju na parnični postupak, što ih dodatno iscrpljuje i izlaže retraumatizaciji. Prezentacija je izazvala veliko interesovanje i potaknula diskusiju o preprekama u sudskim praksama koje priječe da se ovakav pristup primjenjuje u svim predmetima u kojima je to moguće. Od strane nacionalnih koordinatora iz zemalja učesnica sastanka pozvane smo da postignuće u ovom predmetu podijelimo kao primjer dobre prakse i način rješavanja i u drugim pitanjima.

Centar je od septembra član „Balkans ACT (Against Crimes of Trafficking) Now“ Radne grupe koja radi na analizi stanja u oblasti borbe protiv trgovine ljudima i priprema izvještaj Monitoring i evaluacija politika za suzbijanje trgovine ljudima u BiH.

Povodom obilježavanja 18. oktobra, Evropskog dana borbe protiv trgovine ljudima u Sarajevu je realizovana konsultacijsku sesiju „Podizanje svijesti javnosti o trgovini ljudima u migracionim tokovima“. Cilj je bio potaknuti diskusiju na temu rizika i izazova sprječavanja trgovine ljudima u situaciji masovnih migracija. Aktivnost je realizovana u okviru zajedničke kampanje mreže RING, koja se realizuje svakog 18. oktobra. Zaključeno je da trenutno u Bosni i Hercegovini niko ne razumije i ne vidi ljude u pokretu kao ljude koji su u riziku da postanu ili su već postali žrtve trgovine ljudima. Dok god se ljudi dehumaniziraju, što je trenutno slučaj u Bosni i Hercegovini, teško nam je prepoznati i raditi na prevenciji rizika trgovine ljudima. Također je zaključeno i da bismo se kao građani i građanke društva kroz koje prolaze ljudi u pokretu trebali više i aktivnije uključiti u prevenciji rizika trgovine ljudima, kako kroz informiranje šire javnosti o ovom problemu tako i kroz formiranje mreže podrške žrtvama trgovine ljudima.

Putem web stranice, profila na društvenim mrežama, izjavama za pisane, online medije, TV i/ili radio emisije promovirale smo aktivnosti u oblasti borbe protiv trgovine ljudima.

ANEX 3

PODACI O ISTRAGAMA I KRIVIČNOM GONJENJU POČINALACA KRIVIČNOG DJELA

Podaci o istragama i optužnicama za krivična djela trgovine ljudima i povezana krivična djela u periodu 1.1.-31.12.2019. godine							
Faze postupka	Godi na početka faze postupka	Tužilaštvo	Broj predmeta	Šifra pravnog osnova	Pravni osnov	Ukupan broj primarnih strana*	Ukupan broj lica
NAREDBA O OBUSTAVI ISTRAGE	2019	KANTONALNO TUŽILAŠTVO SARAJEVO	Predmet 1	RS/200/3/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
		OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO U BIJELJINI	Predmet 2	RS/224/1/	PROIZVODNJA, POSJEDOVANJE I PRIKAZIVANJE DJEČIJE PORNOGRAFIJE	1	1
		TUŽILAŠTVO BRČKO DISTRIKTA BIH	Predmet 3	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	0	1
			Predmet 4	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 5	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
		TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA	Predmet 6	F/210/1/	NAVOĐENJE NA PROSTITUCIJU	1	1
		TUŽILAŠTVO UNSKO-SANSKOG KANTONA	Predmet 7	F/210/1/	NAVOĐENJE NA PROSTITUCIJU	1	1
		TUŽILAŠTVO ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	Predmet 8	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI	1	1

					MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE		
NAREDBA O OBUSTAVI ISTRAGE Ukupno						7	8
NAREDBA O PROVOĐENJU ISTRAGE	2018	KANTONALNO TUŽILAŠTVO SARAJEVO	Predmet 9	F/210/1/	NAVOĐENJE NA PROSTITUCIJU	1	4
		OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO U BANJOJ LUCI	Predmet 10	NRS/175/1 /	ISKORIŠTAVANJE DJECE ZA PORNOGRAFIJU	1	1
			Predmet 11	NRS/175/1 /	ISKORIŠTAVANJE DJECE ZA PORNOGRAFIJU	1	1
			Predmet 12	NRS/177/3 /	ISKORIŠTAVANJE DJECE SA PORNOGRAFIJOM	1	1
			Predmet 13	NRS/175/1 /	ISKORIŠTAVANJE DJECE ZA PORNOGRAFIJU	1	1
			Predmet 14	NRS/172/2 /	OBLJUBA SA DJETETOM MLAĐIM OD PETNAEST GODINA	1	1
			Predmet 15	NRS/175/1 /	ISKORIŠTAVANJE DJECE ZA PORNOGRAFIJU	1	1
			Predmet 16	NRS/175/2 /	ISKORIŠTAVANJE DJECE ZA PORNOGRAFIJU	1	1
		OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO U BIJELJINI	Predmet 17	NRS/177/1 /	UPOZNAVANJE DJECE SA PORNOGRAFIJOM	1	3
			Predmet 18	NRS/175/1 /	ISKORIŠTAVANJE DJECE ZA PORNOGRAFIJU	1	1

			Predmet 19	NRS/175/1 /	ISKORIŠTAVANJE DJECE ZA PORNOGRAFIJU	1	1
		OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO U ISTOČNOM SARAJEVU	Predmet 20	NRS/177/1 /	UPOZNAVANJE DJECE SA PORNOGRAFIJOM	1	1
		OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO U PRIJEDORU	Predmet 21	RS/164/1/	PRINUDA	1	1
		REPUBLIČKO JAVNO TUŽILAŠTVO POSEBNO ODJELJENJE ZA SUZBIJANJE KORUPCIJE, ORGANIZOVANOG I NAJTEŽIH OBLIKA PRIVREDNOG KRIMINALA	Predmet 22	NRS/146/2 /	TRGOVINA DJECOM	1	2
		TUŽILAŠTVO BRČKO DISTRIKTA BIH	Predmet 23	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 24	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 25	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 4	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 5	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1

			Predmet 26	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 27	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 28	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
		TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA				1	1
			Predmet 29	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 6	F/210/1/	NAVOĐENJE NA PROSTITUCIJU	1	1
			Predmet 30	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 31	F/210/1/	NAVOĐENJE NA PROSTITUCIJU	0	4
			Predmet 32	F/210/1/	NAVOĐENJE NA PROSTITUCIJU	1	2
			Predmet 33	F/210/1/	NAVOĐENJE NA PROSTITUCIJU	1	1
		TUŽILAŠTVO UNSKO-SANSKOG KANTONA	Predmet 7	F/210/1/	NAVOĐENJE NA PROSTITUCIJU	1	1

			Predmet 34	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
		TUŽILAŠTVO ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA	Predmet 35	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 36	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 37	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
		TUŽITELJSTVO HERCEGOVAČKO- NERETVANSKOG KANTONA	Predmet 38	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
		TUŽITELJSTVO SREDNJOBOSANSKOG KANTONA	Predmet 39	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 40	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
		TUŽITELJSTVO ZAPADNOHERCEGOVA ČKE ŽUPANIJE	Predmet 41	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
NAREDBA O PROVOĐENJU ISTRAGE Ukupno						37	48

OPTUŽNICA PODIGNUTA	2018	KANTONALNO TUŽILAŠTVO SARAJEVO	Predmet 9	F/210/1/	NAVOĐENJE NA PROSTITUCIJU	1	4
		KANTONALNO TUŽITELJSTVO POSAVSKOG KANTONA-ORAŠJE	Predmet 42	F/207/4/	SPOLNI ODNOŠAJ S DJETETOM	1	1
		OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO U BANJOJ LUCI	Predmet 10	NRS/175/1 /	ISKORIŠTAVANJE DJECE ZA PORNOGRAFIJU	1	1
			Predmet 11	NRS/175/1 /	ISKORIŠTAVANJE DJECE ZA PORNOGRAFIJU	1	1
			Predmet 12	NRS/177/3 /	UPOZNAVANJE DJECE SA PORNOGRAFIJOM	1	1
			Predmet 13	NRS/175/1 /	ISKORIŠTAVANJE DJECE ZA PORNOGRAFIJU	1	1
			Predmet 14	NRS/172/2 /	OBLJUBA SA DJETETOM MLAĐIM OD PETNAEST GODINA	1	1
		OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO U BIJELEJINI	Predmet 17	NRS/177/1 /	UPOZNAVANJE DJECE SA PORNOGRAFIJOM	1	3
		OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO U PRIJEDORU	Predmet 21	RS/164/1/	PRINUDA	1	1
			Predmet 43	RS/200/1/	PROIZVODNJA, POSJEDOVANJE I PRIKAZIVANJE DJEČIJE PORNOGRAFIJE	1	1
		REPUBLIČKO JAVNO TUŽILAŠTVO POSEBNO ODJELJENJE ZA SUZBIJANJE KORUPCIJE, ORGANIZOVANOG I NAJTEŽIH OBLIKA PRIVREDNOG KRIMINALA	Predmet 22	NRS/146/2 /	TRGOVINA DJECOM	1	2
		TUŽILAŠTVO BIH	Predmet 44	BiH250/2/	ORGANIZOVANI KRIMINAL	0	2

		TUŽILAŠTVO BRČKO DISTRIKTA BIH	Predmet 24	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 25	BD208/1/	ISKORIŠTAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
		TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA	Predmet 29	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 30	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 31	F/210/1/	NAVOĐENJE NA PROSTITUCIJU	0	3
		TUŽILAŠTVO ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA	Predmet 35	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 36	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
			Predmet 37	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI PORNOGRAFIJE	1	1
		TUŽITELJSTVO ZAPADNOHERCEGOVA ČKE ŽUPANIJE	Predmet 45	F/207/1/	SPOLNI ODNOŠAJ S DJETETOM	1	1
OPTUŽNICA	PODIGNUTA					19	30
Ukupno							
OPTUŽNICA S KAZNENIM NALOGOM	2019	TUŽILAŠTVO ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA	Predmet 46	F/211/1/	ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI	1	1

					MALOLJETNIKA PORNOGRAFIJE	RADI		
OPTUŽNICA S KAZNENIM NALOGOM Ukupno							1	1